22 iyul Azərbaycanda Milli Mətbuat və Jurnalistika Günüdür!

28-29 (1386) 17-30 iyul 2025-ci il

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet | Qiyməti razılaşma yolu ilə | Qəzet 1999-cu ildən çıxır

"İKİ ÖLKƏ MÜSTƏQİL SİYASƏT APARARAQ GƏLƏCƏYƏ İNAMLA BAXIR"

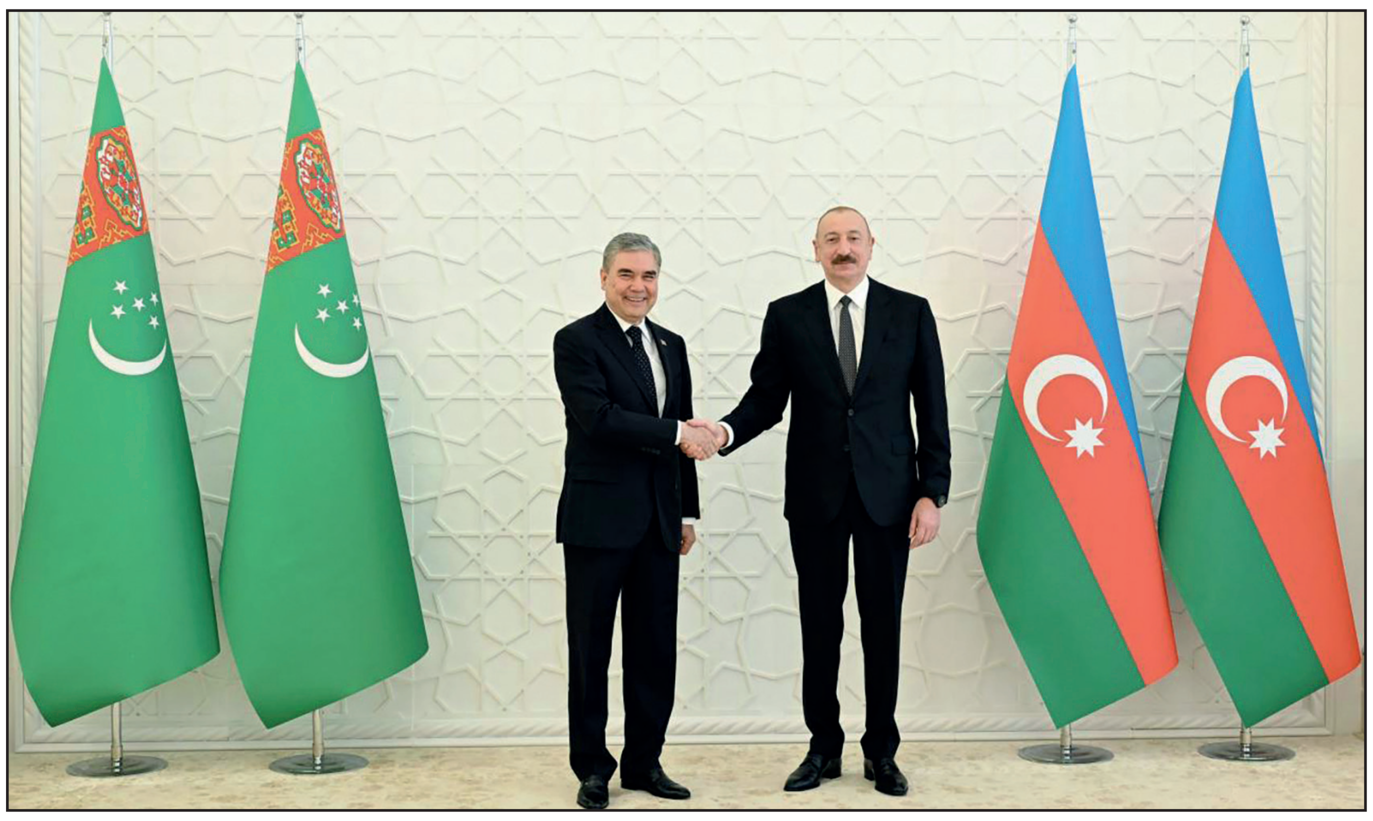

Bu sözləri iyulun 16-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ilə təkbətək görüşdə deyib.

Dövlət başçısı qonağı salamladıqdan sonra bildirib:

- Əminəm ki, səfəriniz Türkmənistan-Azərbaycan qardaşlıq əlaqələrinin inkişafına öz töhfəsini verəcək. Xalqlarımızı dərin qardaşlıq ənənələri birləşdirir və müstəqillik dövründə bu əlaqələr daha da gücləndi. Biz bir çox sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edirik və iki ölkə müstəqil siyasət apararaq gələcəyə inamla baxır. Bizim aramızdakı tarixi əlaqələr bugünkü əlaqələr üçün əsas zəmindir və əminəm ki, Sizin səfəriniz bizim münasibətlərimizə yeni təkan verəcək. Siyasi, iqtisadi, humanitar və digər sahələrdə, o cümlədən nəqliyyat, energetika sahələrində bir çox nailiyyətlərimiz var və əlbəttə ki, gələcək əməkdaşlıqla bağlı bu gün fikir mübadiləsi aparacağıq.

* * * *

Türkmənistan Xalq Məsləhətinin sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov ona göstərilən qonaqpərvərliyə görə və səmimi münasibətə görə təşəkkürünü bildirib, deyib:

-Azərbaycan Respublikasına bu səfərimin əsas məqsədi ikitərəfli münasibətləri daha da dərinləşdirmək və inkişaf etdirmək, əldə olunan nailiyyətləri möhkəmləndirmək, yeni layihələrin və istiqamətlərin həyata keçirilməsinə əlavə stimul verməkdir.

Ümumilikdə Türkmənistan-Azərbaycan dövlətlərarası əlaqələrinin bugünkü səviyyəsini xarakterizə edərkən onları üç sözlə ifadə edərdim: qardaşlıq, mehriban qonşuluq və əməkdaşlıq.

Biz möhkəm tarixi bünövrəyə, iki xalqın ortaqlığına və qohumluğuna, bir-birinə qarşılıqlı ehtiyacının olması anlayışına, xalqlarımızın və dövlətlərimizin rifahı, onların əmin-amanlığı və tərəqqisi naminə məcmu siyasi, iqtisadi, resurs potensialından istifadə etməyə hazır olmağa əsaslanırıq.

Qanunauyğun haldır ki, Türkmənistan və Azərbaycan bu gün xarici siyasətdə, siyasi, iqtisadi, mədəni və humanitar sahələrdə sanballı və geniş əməkdaşlıq gündəliyinə malikdir. Hər iki tərəfin səyləri sayəsində əməkdaşlığımız məqsədyönlülüyü və konkretliyi ilə seçilir, sabit və davamlı xarakter daşıyır, yaxşı dinamika nümayiş etdirir. Bunun əsas, həlledici amili ölkələrimizin liderləri arasında əldə edilmiş ən yüksək səviyyədə qarşılıqlı anlaşma və etimaddır. Bu, bizə ikitərəfli əməkdaşlığın bütün məsələləri üzrə düzgün və vaxtında qərarlar verməyə, əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsini təmin etməyə imkan yaradır.

Türkmənistanla Azərbaycan xarici siyasət sahəsində BMT Nizamnaməsinə və tanınmış beynəlxalq hüquq normalarına riayət etməklə prinsipial və qəti mövqedən çıxış edir. Ölkələrimiz dünyada və qitədə, regional məsələlərdə, Xəzər dənizi zonasında sabitliyin və təhlükəsizliyin təmin edilməsinə mühüm töhfə verir.

Ən böyük beynəlxalq təşkilatlarda, ilk növbədə, BMT-də, bir sıra regional strukturlarda uğurla və səmərəli əməkdaşlıq edirik. Bu baxımdan, İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərin 17-ci Zirvə görüşünün bu yaxınlarda Xankəndi şəhərində uğurla keçirilməsi münasibətilə Azərbaycanı təbrik etmək istərdim.

İqtisadi-ticari tərəfdaşlıq uğurla inkişaf edir, onun keyfiyyət və kəmiyyət göstəriciləri artır.

Əminəm ki, bu səfər Türkmənistan ilə Azərbaycanın bundan sonra da yaxınlaşması, əməkdaşlığın uzunmüddətli strategiyasının reallaşdırılması kontekstində razılaşdırılmış yanaşmaların işlənib hazırlanmasında mühüm amilə çevriləcək.

Çinlə iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı müzakirə olunub

İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov Çinin ölkəmizdəki səfiri Lu Mey ilə görüş keçirib.

Nazirlikdən verilən məlumata görə, görüşdə qarşılıqlı səfərlərin, işgüzar tədbirlərin, imzalanan mühüm sənədlərin Azərbaycan-Çin iqtisadi əlaqələrinin inkişafına töhfə verdiyi vurğulanıb.

Dövlət başçısının Çinə səfəri çərçivəsində imzalanan hərtərəfli strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin qurulması haqqında Birgə Bəyanatın ikitərəfli iqtisadi-ticarət əməkdaşlığının inkişafındakı önəmli rolundan bəhs olunub. Nəqliyyat-tranzit, sənaye, istehsalın lokallaşdırılması, tikinti, ticarət, xidmət sahələrində tərəfdaşlığın gücləndirilməsi üçün geniş imkanların mövcudluğu diqqətə çatdırılıb. Görüşdə Azərbaycanın əlverişli işgüzar mühiti haqqında məlumat verilib, sərmayələrin təşviqi, ticarət dövriyyəsinin artırılması kimi məsələlər nəzərdən keçirilib. Tərəflər ticarət, sənaye, investisiya, enerji, nəqliyyat və rəqəmsal iqtisadiyyat sahəsində birgə fəaliyyətin perspektivlərini vurğulayıblar.

"BU GÜN AZƏRBAYCANLA TÜRKİYƏ GƏLƏCƏYƏ DOĞRU ÇİYİN-ÇİYİNƏ, İNAMLA VƏ UĞURLA İRƏLİLƏYİR"

Prezident İlham Əliyev Türkiyədə baş vermiş 15 İyul hadisələrinin ildönümü ilə əlaqədar Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğana məktub ünvanlayıb.

Məktubda qeyd edilib: "Doqquz il əvvəl – 15 iyul tarixində Türkiyədə dövlət çevrilişi cəhdinin qarşısının alınması yolunda şəhid olmuş bütün qardaş-bacılarımızın əziz xatirəsini dərin hörmət və ehtiramla yad edir, ailələrinə və bütün xalqınıza dərin hüznlə başsağlığı verirəm.

Həmin gecə qardaş Türkiyə müasir tarixinin ən böyük qəhrəmanlıq salnaməsini yazdı. Mətin və mübariz xalqınız Türkiyə Respublikasının konstitusional və demokratik əsaslarını hədəfə alan qanlı çevriliş cəhdinə qarşı sinəsini sipər edərək Vətəninə, bayrağına və dövlətinə sahib çıxdı. Bu gün qürurla deyə bilərik ki, 15 İyul – "Demokratiya və Milli Birlik Günü" güclü və sarsılmaz iradənin, milli birliyin, həmrəyliyin və vətənpərvərliyin zəfərini qeyd edən əlamətdar tarixdir.

Xain çevriliş cəhdinin ilk anlarından etibarən Azərbaycan xalqı və dövləti qardaş Türkiyənin yanında olaraq öz dəstəyini və həmrəyliyini nümayiş etdirmişdi. Bu da növbəti dəfə "Bir millət, iki dövlət" prinsipinin əyani təzahürü, qardaşlığımızın bariz nümunəsi idi.

Türkiyə dövlətinə qarşı yönəlmiş bu məkrli planın önlənməsi Sizin liderliyiniz, böyük fədakarlığınız və xalqınızın Sizin ətrafınızda sıx birləşməsi sayəsində mümkün olmuşdur. Qardaş ölkəniz bu ağır sınaqdan da üzüağ, alnıaçıq və daha da güclənmiş çıxaraq bütün dünyaya öz qüdrətini bir daha sübut etdi.

Siz hazırda da ***"Terrorsuz Türkiyə" hədəfinin reallaşması, gələcək nəsillərə təhlükəsiz, dinc və firavan ölkə miras qoymaq uğrunda qətiyyətlə və əzmlə çalışırsınız. Bu yaxınlarda PKK terror qruplaşmasının özünü ləğv etmək və silahı yerə qoymaq qərarı Sizin güclü siyasi iradənizin parlaq nəticəsi, milli birlik və həmrəyliyin təntənəsi oldu".***

Dövlətimizin başçısı, həmçinin bildirib ki, bu gün Azərbaycan və Türkiyə gələcəyə doğru çiyin-çiyinə, inamla və uğurla irəliləyir. Ölkələrimizin sarsılmaz qardaşlığı, dünyada bənzəri olmayan birliyi və strateji müttəfiqliyi həm regionumuz, həm də bütün dünya üçün mühüm təhlükəsizlik, tərəfdaşlıq və inkişaf amilidir.

AZƏRBAYCAN-BİRLƏŞMİŞ ƏRƏB ƏMİRLİKLƏRİ ƏLAQƏLƏRİ DOSTLUQ VƏ QARDAŞLIĞA ƏSASLANIR

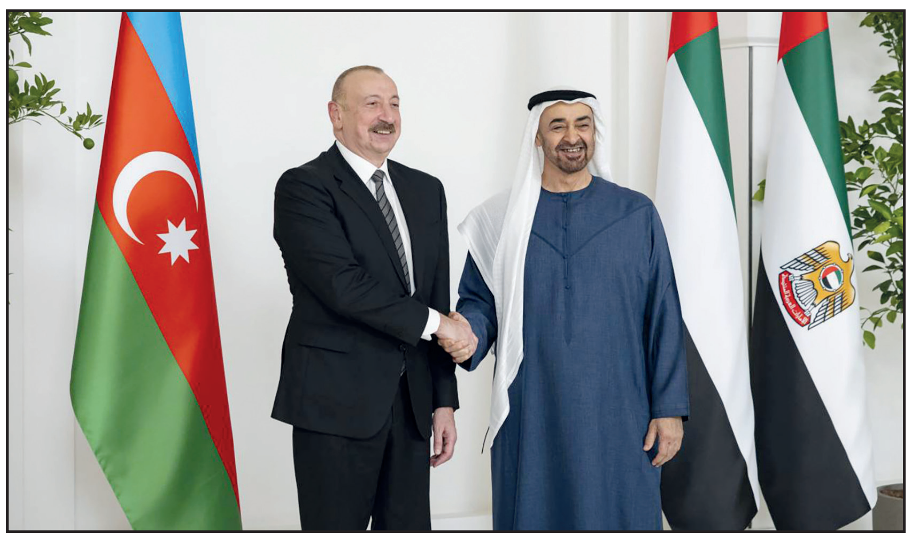

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 9-da Əbu-Dabidə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü olub.

Söhbət zamanı dostluq və qardaşlığa əsaslanan Azərbaycan-Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri əlaqələrinin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıdığı, siyasi münasibətlərimizin yüksək səviyyədə olduğu, iqtisadi-ticari əməkdaşlığın inkişaf etdiyi vurğulanıb.

Prezident İlham Əliyevin bu ilin yanvarında Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, Prezident Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın isə Azərbaycana səfərləri məmnunluqla xatırlanıb, həmin səfərlər zamanı müxtəlif sahələri əhatə edən ikitərəfli gündəliyimizlə bağlı geniş müzakirələrin aparıldığı qeyd olunub.

Görüşdə ikitərəfli əlaqələrə dair fikir mübadiləsi aparılıb, enerji, o cümlədən bərpaolunan enerji sahəsində ölkələrimiz arasında uğurlu əməkdaşlığın həyata keçirildiyi qeyd olunub və bu istiqamətdə perspektiv layihələr müzakirə edilib.

SOCAR-la ADNOC, həmçinin ölkəmizlə "Masdar" şirkəti arasında bərpaolunan enerji sahəsində əməkdaşlıqdan məmnunluq bildirilib.

Söhbət zamanı İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Xankəndi şəhərində keçirilmiş Zirvə görüşünün əhəmiyyətinə toxunuldu və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin bu tədbirdə yüksək səviyyədə təmsil olunması təqdir edilib.

Sonra prezidentlərin iştirakı ilə "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Hökuməti arasında Hərtərəfli İqtisadi Tərəfdaşlıq Sazişi" imzalanıb.

Görüşün sonunda dövlətimizin başçısı Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinə xatirə hədiyyəsi təqdim edib.

* * * *

İyulun 10-da Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Əbu-Dabi şəhərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyanın əvvəlcə nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə görüşü keçirilib.

Sonra görüş təkbətək formatda davam edib.

bp şirkəti ilə Azərbaycanda iki mühüm layihə üzrə müqavilələr imzalanıb

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) ABŞ-nin beynəlxalq mühəndislik, tikinti və texnologiya xidmətləri göstərən şirkəti KBR ilə birgə müəssisəsi olan SOCAR-KBR MMC bp şirkəti ilə Azərbaycanda iki mühüm layihə üzrə müqavilə imzalayıb.
Trend bu barədə şirkətə istinadən xəbər verir.
Məlumata görə, bu müqavilələrdən biri Azərbaycanın ən böyük neft-qaz terminalı olan Səngəçal Terminalının Elektrifikasiyası (STEL) layihəsinə, digəri isə "Şahdəniz Kompressor" (SDC) qaz yatağı layihəsinə aiddir.
Müqavilə şərtlərinə əsasən, SOCAR-KBR hər iki layihə üzrə ətraflı mühəndislik dizaynı və satınalma xidmətlərini həyata keçirəcək. Şirkət daha əvvəl STEL layihəsinin ilkin texniki-iqtisadi əsaslandırmasını (FEED) və SDC layihəsinin ilkin (pre-FEED) və əsas FEED mərhələsini uğurla başa çatdırıb. Bu yeni tapşırıqlar BP-nin SOCAR-KBR-ə olan davamlı inamını əks etdirir.
SOCAR-KBR-nin Bakıda yerləşən komandasının 95%-dən çoxu azərbaycanlı mühəndis, dizayner və digər mütəxəssislərdən ibarətdir. Layihə yerli ekspertlərin bilik və təcrübəsi ilə, eyni zamanda KBR-in qlobal komandasının dəstəyi ilə Bakı ofisi tərəfindən həyata keçiriləcək.

"ONGC Videsh Limited" şirkətinin nümayəndə heyəti Səngəçal terminalında olub

"Azəri-Çıraq-Günəşli" və Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihələrində payçı olan Hindistanın "ONGC Videsh Limited" şirkətinin baş maliyyə direktoru Anupam Agarvalın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Səngəçal terminalında olub.
Terminalda qonaqları qarşılayan bp şirkətinin hökumətlə işlər üzrə baş müşaviri Qivami Rəhimli onlara Azərbaycanın neft tarixinin xronologiyası barədə ətraflı məlumat verib.
Qonaqlar avtobusla Səngəçal terminalının ərazisinə gedərək oradakı texnoloji proseslər barədə ətraflı məlumat alıblar. Terminal Azərbaycanın Xəzər dənizindəki yataqlarından hasil edilən xam neftin və qazın qəbul edildiyi, emal olunduğu, saxlandığı və ixrac edildiyi məkandır. "Azəri-Çıraq-Günəşli" yatağındakı platformalardan hasil olan neft və "Şahdəniz"dən çıxarılan qaz terminala daxil olur və bu gün Bakı-Tbilisi-Ceyhan və Cənubi Qafqaz Boru Kəməri vasitəsi ilə dünya bazarına ixrac edilir. Dünyanın ən böyük terminallarından sayılan Səngəçal terminalının sahəsi 688 hektardan çoxdur. Terminalda gündə 1,2 milyon bareldən çox xam neft və 81 milyon kubmetr qaz emal etmək gücünə malikdir. Terminaldakı idarəetmə mərkəzi Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ərazilərindən keçən ixrac boru kəmərlərinin fəaliyyətini hərtərəfli nəzarətdə saxlaya, problemləri aşkara çıxara bilir.
bp şirkətinin əməliyyatçısı olduğu Səngəçal terminalı inteqrasiya edilmiş neft-qaz terminalı kimi dünyada unikal xarakter daşıyır.
Qonaqlar Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft boru kəmərinin başlanğıcındakı ilk - əsas nasos stansiyası, "Azəri-Mərkəzi-Şərqi" (ACE) platformasının terminaldakı nəzarət-idarəetmə mərkəzi ilə də tanış olublar.
Qivami Rəhimli vurğulayıb ki, Səngəçal terminalı öz neft və qaz ixrac sistemləri ilə birlikdə Azərbaycanı Avropa ilə Asiyanın kəsişməsində mühüm bir qovşağa çevirib və Avropanın enerji təchizatının şaxələndirilməsində və enerji təhlükəsizliyində çox mühüm rol oynayır.

Azərbaycanla Türkmənistan arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi açıqlanıb

Cari ilin yanvar-may aylarında Azərbaycanla Türkmənistan arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 118,479 milyon ABŞ dolları təşkil edib.
Trend bu barədə Dövlət Gömrük Komitəsindən məlumat əldə edib.
Məlumata görə, bu göstərici ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 84,553 milyon ABŞ dolları və ya 41,6% azalıb. Ötən ilin yanvar-may aylarında iki ölkə arasında ticarət dövriyyəsinin həcmi 203,032 milyon ABŞ dollar idi.
Hesabat dövründə Azərbaycandan Türkmənistana ixracın dəyəri 19,224 milyon ABŞ dolları olub. Bu, illik müqayisədə 12,789 milyon ABŞ dolları, yaxud da 40% azdır. 2024-cü ilin müvafiq dövründə bu məbləğ 32,013 milyon ABŞ dollarına bərabər idi.
Bu ilin yanvar-may aylarında bu ölkədən idxalın həcmi isə 99,256 milyon ABŞ dolları təşkil edib ki, bu da, illik müqayisədə 71,763 milyon ABŞ dolları və ya 42% azdır. Belə ki, ötən ilin yanvar-may aylarında Türkmənistandan Azərbaycana idxalın dəyəri 171,019 milyon ABŞ dolları olmuşdu.
Qeyd edək ki, bu ilin hesabat dövründə Türkmənistana ixrac əməliyyatı ümumi ixracın 0,17%-ni, idxal isə ümumi idxalın 1%-ni təşkil edib.
Məlumat üçün bildirək ki, bəhs olunan dövrdə Azərbaycan xarici ölkələrlə 20,966 milyard ABŞ dolları dəyərində ticarət əməliyyatı aparıb. Bu göstərici ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 2,527 milyard ABŞ dolları və ya 13,7% çoxdur. Xarici ticarət dövriyyəsinin 11 milyard ABŞ dolları ixracın, 9,965 milyard ABŞ dolları isə idxalın payına düşüb. Son 1 ildə ixrac 1,2% azalıb, idxal isə 36,5% artıb. Nəticədə, xarici ticarətdə 1,036 milyard dollarlıq müsbət saldo yaranıb. Bu da illik müqayisədə 2,801 milyard ABŞ dolları və ya 3,7 dəfə azdır.

SOCAR tarixində ilk dəfə investisiya oluna bilən dərəcədə iki reytinq əldə edib

"Moody's" Beynəlxalq Reytinq Agentliyi SOCAR-ın investisiya oluna bilən dərəcəyə keçidini nəzərdə tutan uzunmüddətli emitent reytinqini Baa3 (sabit) dərəcəsinə yüksəldib.
SOCAR-dan AZƏRTAC-a bildirilib ki, şirkətin sağlam maliyyə göstəriciləri, şirkətdə şəffaflığın və hesabatlılığın gücləndirilməsi və təkmilləşdirilmiş korporativ idarəetmə mexanizmlərinin formalaşdırılması reytinqin yüksəldilməsinə təsir edən əsas amillərdir. Neft və qaz bazarlarında qiymət dalğalanması və əməliyyat volatilliyi kimi çətinliklərə baxmayaraq, SOCAR ardıcıl dörd il müsbət sərbəst pul axını, etibarlı kredit göstəriciləri və sağlam likvidlik mövqeyi nümayiş etdirib. Reytinq, həmçinin SOCAR-ın davamlı olaraq beynəlxalq əməkdaşlığı genişləndirməsini də nəzərə alır. "Moody's"in sabit proqnozu SOCAR-ın kredit keyfiyyətini və səmərəli maliyyə idarəçiliyini qoruyub saxlamaq bacarığına olan inamı əks etdirir.
Qeyd edək, ötən il "Fitch" Beynəlxalq Reytinq Agentliyi SOCAR-a investisiya edilə bilən dərəcədə olan BBB - (sabit) reytinqi verib (https://www.fitchratings.com).
Bundan əlavə, SOCAR ötən il özünün COP28 zamanı elan olunan dekarbonizasiya hədəflərinə sadiqliyini nümayiş etdirərək MSCI tərəfindən BBB ESG (Environment, Social and Governance – Ətraf mühit, Sosial və İdarəetmə) reytinqi alıb (https://www.socar.az).
"Moody's" 2010-cu ildən SOCAR ilə kredit reytinqlərinin verilməsi üzrə əməkdaşlığa başlayıb və hazırkı Baa3 reytinqi indiyədək əldə edilmiş ən yüksək dərəcədir.

Azərbaycan qaz idxalını 30%-dən çox azaldıb

Cari ilin yanvar-may aylarında Azərbaycana xarici ölkələrdən 195,6 milyon kubmetr qaz halında təbii qaz idxal edilib.
Trend bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir. Məlumata görə, bu miqdarda qaz idxalına çəkilən xərcin dəyəri 30,1 milyon ABŞ dolları olub.
Təbii qazın idxalı ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə həcm ifadəsi ilə 99,2 milyon kubmetr və ya 33,6%, dəyər ifadəsi ilə isə 14,1 milyon ABŞ dolları, yaxud da 31,9% azalıb.
Ötən ilin yanvar-may aylarında ölkəyə idxal olunan təbii qazın həcmi 294,8 min kubmetr, dəyəri isə 44,2 milyon ABŞ dolları olub.
Hesabat dövründə Azərbaycandan xarici ölkələrə 10,271 milyard kubmetr həcmində, 3,833 milyard ABŞ dolları dəyərində təbii qaz ixrac edilib ki, bunlar da illik müqayisədə müvafiq olaraq 358 milyon kubmetr (3,6%) və 382 milyon ABŞ dolları (11,1%) çoxdur.
2024-cü ilin yanvar-may aylarında Azərbaycandan xarici ölkələrə 9,913 milyard kubmetr həcmində, 3,451 milyard ABŞ dolları dəyərində təbii qaz ixrac edilmişdi.
Hesabat dövründə Azərbaycana Rusiya və Türkmənistandan təbii qaz idxal edilib, Gürcüstan, Serbiya, Türkiyə, Bolqarıstan, İtaliya və Yunanıstana ixrac edilib.

Bərpaolunan enerji istehsalı 14 faizdən çox artıb

Cari ilin birinci yarımili üzrə respublikada elektrik enerjisinin istehsalı 291,5 milyon kilovat-saat, yəni 2,2 faiz artaraq 13 milyard 849,3 milyon kilovat-saat olub.
Energetika Nazirliyindən bildirilib ki, bu dövrdə İES-lərdə 11 milyard 519,2 milyon kilovat-saat, SES-lərdə 1 milyard 860 milyon kilovat-saat, digər mənbələr üzrə isə 470,1 milyon kilovat-saat, o cümlədən külək elektrik stansiyalarında 21 milyon kilovat-saat, günəş elektrik stansiyalarında 314,6 milyon kilovat-saat, Bərk Məişət Tullantılarının Yandırılması Zavodunda isə 134,5 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edilib. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bərpaolunan enerji mənbələrindən 14,6 faiz və ya 297,2 milyon kilovat-saat artımla 2 milyard 330,1 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi istehsal edilib.
6 ay ərzində elektrik enerjisinin istehsalı "AzərEnerji" ASC üzrə 12 milyard 323,2 milyon kilovat-saat (İES-lərdə 10 milyard 441,4 milyon kilovat-saat, SES-lərdə 1 milyard 851,1 milyon kilovat-saat, GES-lərdə 30,7 milyon kilovat-saat), "Azərişıq" ASC üzrə külək elektrik stansiyalarında 14,6 milyon kilovat-saat, müstəqil elektrik stansiyaları üzrə isə 1 milyard 511,5 milyon kilovat-saat təşkil edib.
Hesabat dövründə elektrik enerjisinin ixracı 59,9 faiz artaraq 709,9 milyon kilovat-saat, idxalı isə 15,9 faiz azalaraq 81,1 milyon kilovat-saat olub.

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidenti Yunanıstana məhsul ixrac etməyə başlayıb

İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin (İZİA) idarəçiliyində olan Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidenti "Azertexnolayn" MMC tərəfindən ilk dəfə olaraq Yunanıstana ikibaşlı suvarma hidrantların ixracı həyata keçirilib.
İZİA-dan bildirilib ki, şirkət tərəfindən bu ölkəyə birinci mərhələdə dəyəri 100 min manatdan çox məhsul göndərilib.
Qeyd edək ki, "Azertexnolayn" MMC 2013-cü ildə Sumqayıt Kimya Sənaye Parkının rezidenti kimi qeydiyyata alınıb və Parkın ərazisində müxtəlif diametrli polad borular, yüksək təzyiqə davamlı hidrotexniki avadanlıqlar, xüsusi təyinatlı polietilen boruların istehsalını həyata keçirir. Hazırda müəssisədə 60-dan çox çeşiddə məhsul istehsal olunur. Müəssisənin məhsulları daxili bazara satılmaqla yanaşı, dünyanın 25-dən çox ölkəsinə ixrac edilir.

Trans-Xəzər marşrutu üzrə tranzit həcmi artıb

"Hazırda Qazaxıstanın dəmir yolları ötürücülük qabiliyyəti normasında fəaliyyət göstərir". Bunu ölkənin Baş naziri Oljas Bektenov bildirib.
Son 5 ildə ümumi tranzit həcmi 50 faiz artıb, Trans-Xəzər marşrutu üzrə isə 6 dəfə çoxalıb. Təkcə ötən il Çindən Avropaya daşımaların həcmi 62 faiz artaraq 4,5 milyon tona çatıb. Hazırda Çinlə sərhəddə dəmir yolunun ötürücülük qabiliyyətinin artırılması üçün genişmiqyaslı işlər aparılır.
"Bu il Dostıq–Moyıntı dəmir yolu xəttində ikinci yolu və Almatı ətrafında dairəvi yolu istifadəyə verəcəyik. Gələn il isə Darbaza–Maxtaral xəttinin inkişafını davam etdirəcəyik. Moyıntı–Kızıljar, Baxtı–Ayaqoz layihələri isə yaxın perspektivdə ötürücülük qabiliyyətimizi 10 milyon tona qədər artırmağa imkan verəcək", – deyə hökumət başçısı vurğulayıb.
Qeyd edək ki, Orta Dəhliz kimi tanınan Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Marşrutu Çin ilə Avropa ölkələrini Qazaxıstan ərazisindən, Xəzər dənizi hövzəsindən, Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədən keçməklə birləşdirir.

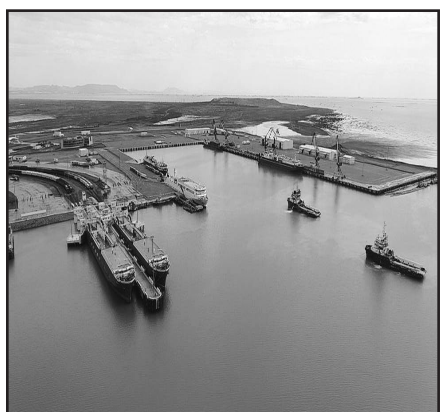

Неутомимый исследователь экономического прогресса и социального развития

К 85-летию действительного члена Национальной Академии наук Азербайджана, доктора экономических наук, профессора, депутата Милли Меджлиса четырех созывов Самедзаде Зияда Алиаббас оглы

- Зияд муаллим, вы всегда такой энергичный, деятельный, постоянно в работе – за подготовкой новых оригинальных книг, диссертаций ваших подопечных, дискутирующий с зарубежными коллегами по видеосвязи или консультирующий молодых специалистов и при этом неизменно подтянутый, элегантный. Просто не верится, что вам уже 85. Только зная ваши научные звания, послужной список, библиографию из более чем 500 опубликованных исследований, осознаешь, что для осуществления такого колоссального объема работы нужны не годы, а многие десятилетия неустанного труда. Как вы все успеваете и как вам удалось сделать столько, сколько для большинства и всей жизни не хватит?

- Работа всегда была главным стержнем моей жизни. С молодости себя приучил к жесткой самодисциплине, четкому планированию дня. Главное же, надо поставить себе цель и ни при каких обстоятельствах от нее не отступать.

- Почему вы избрали именно эту профессию?

- Знаете, как с греческого переводится слово «экономика»? «Искусство ведения домашнего хозяйства»! Это потом экономика стала одной из главнейших общественно-политических наук, без которой невозможно построить независимое, сильное государство. Так вот, еще подростком, а рос и учился я в пригородном к Баку селении Бузовна, задумывался, почему при равных возможностях у кого-то из соседей сад и огород дают хороший урожай, плодится и приносит прибыль домашний скот, в доме достаток. А другой, имея такой же участок, едва сводит концы с концами, а его хозяйство выглядит неприглядно. При этом вроде бы оба трудятся не покладая рук… Значит надо как-то правильно распределять свой труд, свои доходы. В дальнейшем заинтересовался и тем, отчего из нескольких схожих по площади и иным параметрам стран одни процветают и богатеют, а другие пребывают на довольно низком уровне развития. Наверное, эти наблюдения и размышления и стали тем импульсом, который привел меня после школы в Азербайджанский институт народного хозяйства.

- Теперь понятно, почему ваши основные научные работы анализируют именно производительность труда, причем, как указывают ваши коллеги, в них впервые в бывшем СССР эта проблема и занятость населения рассматривались в комплексе.

- Вы правы. Этой теме была посвящена уже моя дипломная работа, а начав после вуза работать в Институте Экономики НАНА, издал свое первое исследование - о производительности труда в народном хозяйстве. Кандидатскую и докторскую диссертации тоже посвятил этой теме.

- Хотелось бы, конечно, обсудить все этапы вашего научного пути и иной деятельности, но тогда для публикации потребуется целая книга, а то и двухтомник, а не интервью в СМИ. Так что придется ограничиться наиболее важными вехами. Итак, докторскую диссертацию вы защитили тридцатиоднолетним, что для советской научной среды было большой редкостью. И к тому времени у вас за плечами уже было несколько серьезных публикаций, работа в качестве научного сотрудника в республиканском Институте экономики, аспирантура и защита кандидатской в Институте экономики Академии наук СССР.

- Да, вернувшись в Баку после аспирантуры и защиты кандидатской в Москве, продолжал исследовать и развивать тему эффективности труда.

- Недавно мне довелось присутствовать на чествовании вас как юбиляра в Академии наук. Вас поздравляли известные в нашей стране ученые, общественные деятели, депутаты - президент НАНА академик Иса Габиббейли, зам. председателя Милли Меджлиса Азербайджана, директор Национального музея азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви академик Рафаэль Гусейнов, посол Беларуси в нашей стране Дмитрий Пиневич, руководители парламентских комитетов, комиссий, академик Ахлиман Амирасланов, профессор Эльдар Ибрагимов, председатель Совета старейшин, депутат, профессор Эльдар Гулиев, профессор Фазаиль Ибрагимли, доктор политических наук Хиджран Гусейнова, ректор UNEC, профессор Адалят Мурадов, профессор Вахид Новрузов, доктор исторических наук Гасан Гасанов, профессор UNEC Мехиш Ахмедов, профессор Азербайджанского Университета Кооперации Эльнура Мамедова и другие. И знаете, чувствовалось, что все они не просто произносят стандартные юбилейные речи, а говорят с искренним уважением к вам как к ученому и как к человеку, отмечая, что вы по праву заслужили, достойны их. Многие подчеркивали, что ваши фундаментальные исследования, целеустремленный труд на благо родины в 1970-х – 1980-х годах по достоинству оценило тогдашнее руководство республики в лице первого секретаря ЦК КП Азербайджана Гейдара Алиева и что ваш карьерный рост был оправдан и закономерен.

- Безмерно благодарен всем, кто сказал в мой адрес теплые и, не скрою, лестные для меня слова. Это позволяет надеяться, что жил и трудился я не зря, что смог принести пользу своей стране, дает силы не останавливаться на достигнутом. Сферы деятельности, которые мне в разное время доверяли, действительно были очень важными для нашей республики. С 1976 по 1978 г. работал первым заместителем директора НИИ экономики Госплана, с 1978 г. по 1982-й - проректором по науке Азербайджанского института народного хозяйства. Работая первым заместителем директора НИИ экономики Госплана и одновременно возглавляя там же отдел «Сводных проблем прогнозирования социально-экономического развития и эффективности производства», был одним из научных руководителей при создании «Схемы развития и размещения производительных сил Азербайджанской ССР на 1976-1990 годы». Но нельзя забывать, что все эти назначения были не только почетны, но и невероятно ответственны, требовали глубоких знаний экономических процессов, полной отдачи и неустанного, титанического труда. Тем более что все решаемые проблемы находились на контроле главного в то время органа республики – ЦК Компартии и лично первого секретаря ЦК КП Азербайджана Гейдара Алиева.

Зияд Самедзаде и Леонид Ива́нович Аба́лкин

Зияд Самедзаде и Николай Константинович Байбаков

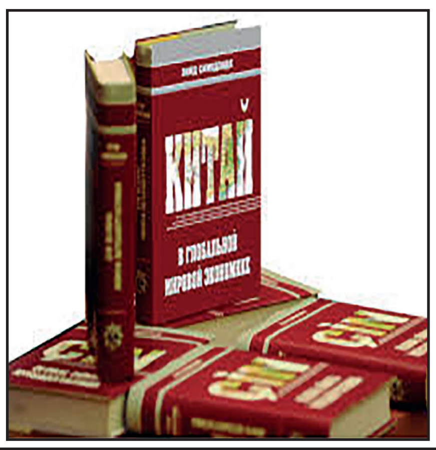

- Зияд муаллим, многие ваши коллеги, и бывшие, и нынешние, в том числе такие видные ученые-экономисты, как Л.Абалкин, Г.Попов, Е. Маневич, В.Папава, А.Надиров, Ф.Гасымзаде, Б.Будагов, А.Ализаде, М.Керимов, Э.Исмаилов, В.Мамедалиев, М.Мейбуллаев и другие, называли вас активным и неутомимым пропагандистом новых идей и подходов, нового экономического мышления. Причем свои реформаторские идеи вы озвучивали и пытались реализовать еще в 80-е годы, не побоявшись дискутировать с представителями центральных (московских) экономических органов о необходимости предоставления союзным республикам, в том числе, конечно же, Азербайджану, экономической самостоятельности.

- Тогда это была болезненная, но архивная тема. Я по крупицам собирал и обобщал все то, что было связано с расширением прав Азербайджана в области экономического и социального развития, решением на этой основе накопившихся проблем. Старался на базе многочисленных расчетов, сравнительных материалов по союзным республикам показать серьезные изъяны централизованной планово-финансовой системы, акцентировать недопустимую ограниченность прав республики на распоряжение полученным на ее территории национальным доходом. Нельзя сказать, что мои усилия сдвинуть что-то в концепции союзной экономики с мертвой точки были совсем уж безуспешны. Мои взгляды разделяли такие профессионалы, как Л.Абалкин, М.Сонин, А.Карнаухова, Е.Маневич, в Москве даже были изданы две мои работы на эту тему, но с грифом «для служебного пользования». То есть ознакомиться с ними мог только узкий круг номенклатурных работников, а до широкой экономической общественности издания так и не дошли… Тем не менее, осознавая свою ответственность за будущее республики, мне очень важно было четко и ясно заявить, что несомненное замедление темпов развития в те годы - естественный результат системы жесткого централизованного планирования и распределения, отчуждения работника от средств производства, волевого администрирования в экономике, игнорирования интересов республики в проводимой политике регионального развития и размещения производительных сил, укоренения неэквивалентных обменов.

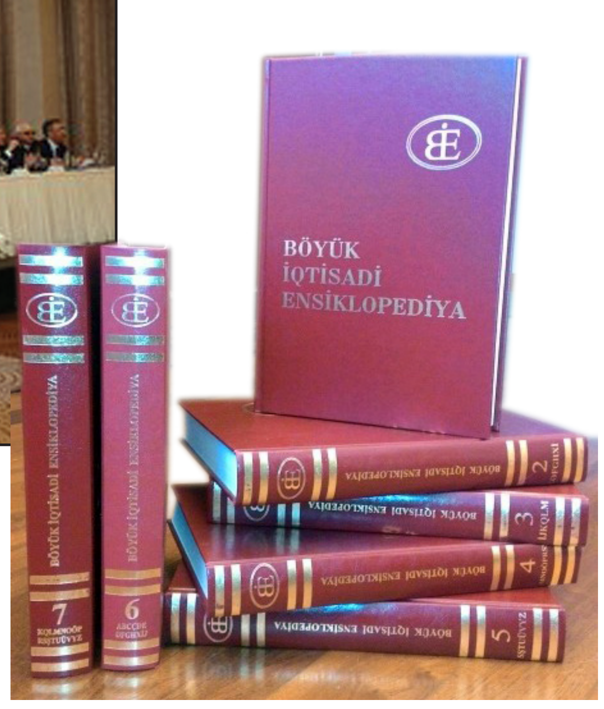

За громкими словами «о высокой степени интегрированности в народнохозяйственный комплекс страны» на деле в те времена преобладал вывоз из Азербайджана сырья и полуфабрикатов, разорванность и неполнота технологических циклов в металлургии, химии, лесной промышленности, агрокомплексе. Неэффективная и несправедливая для союзных республик структура народнохозяйственного комплекса предопределяла дефицит огромного количества простейших изделий и продукции. Результатом «делегирования» наших полномочий союзным органам по руководству собственной экономикой явилась и существенная отсталость материально-технической базы народного хозяйства, отставание его фондообеспеченности, высокий удельный вес морально и физически изношенных основных фондов.

Точно так же в конце 80-х - 90-х гг., когда грянула перестройка и стала внедряться так называемая «рыночная экономика», пришлось доказывать, что нельзя одним махом перечеркнуть и сломать всю советскую экономическую систему, что нужно переходить на новые принципы развития постепенно, плавно, не отвергая плюсов прежней концепции. Предупреждал об этом не я один, однако времена как для всего Союза, так и для его республик тогда настали сложные – внутриполитические разборки, конфликт старого и нового, продолжившиеся в еще более острой форме после распада страны, и к профессионалам вновь не прислушались…

- Думаю, что и в той нелегкой обстановке ваши призывы были все же не впустую. Не зря же все те же Г.Попов и Л.Абалкин говорили о вас следующее: «Самедзаде известен и как крупный ученый, и как практик, организатор, проводник современных передовых экономических идей. Автор ряда крупных исследований и разработок, монографий по проблемам макроэкономики, эффективности региональной экономики, темпов и пропорций воспроизводства, демографии и занятости. Под его научным руководством в Институте экономики АН Азербайджана в конце 60-х годов начали проводиться интенсивные исследования по проблемам производительности труда в тесной взаимосвязи со структурой народного хозяйства, пропорциями воспроизводства».

- Не скрою, что горжусь такой высокой оценкой профессионалов, а главное, тем, что мои исследования пригодились после обретения Азербайджаном независимости. Разумеется, я переработал и углубил проведенный мной в начале 70-х и в 1980 г. анализ сводных проблем экономического развития и настаивал на необходимости создания концепции, основанной на системном анализе всех аспектов эффективного функционирования экономики нашей республики в условиях самостоятельности.

- Раз уж речь зашла об обретении, точнее, восстановлении нашей страной независимости, попрошу вас вспомнить тот знаменательный день, который вы называете главным в своей жизни. Ведь будучи тогда первым заместителем председателя Верховного Совета, именно вы председательствовали на историческом заседании парламента 18 октября 1991 года, где был принят Акт о государственной независимости Азербайджанской Республики.

- Безусловно, этот день - самый важный в моей жизни, и забыть его невозможно. Волнение, которое пришлось испытать 18 октября, не передать словами. Такого я никогда не испытывал и вряд ли когда-либо испытаю. И в то же время меня тогда переполняла гордость, которая не покидает и по сей день. Но впереди у всех нас, нашей страны после того знаменательного октября были неимоверные трудности и испытания, преодолеть которые удалось только под руководством такого опытного политика и мудрого человека, как Гейдар Алиев, однако ценой многих жизней на фронтах в Карабахской войне и титанической работы в тылу.

- Зияд муаллим, мы беседуем уже больше двух часов, но ваша научная, педагогическая – ведь вы подготовили более 60 диссертантов, общественная деятельность так объемна и многогранна, что и за несколько дней все охватить невозможно. На этот раз придется ограничиться еще лишь несколькими вопросами. Первый - о вашем фундаментальном труде «Этапы большого пути», который стал событием и для отечественных, и для зарубежных экономистов. Какие задачи и цели вы ставили, работая над этой книгой?

- Полное название работы - «Этапы большого пути. Экономика Азербайджана за полвека: реалии и перспективы», и охватывает она последние десятилетия XX столетия и первые годы XXI века. Фактического материала у меня к тому времени накопилось очень много и посчитал необходимым представить для нынешних и будущих экономистов и политологов, да и для всех любящих свою страну соотечественников беспристрастный анализ достаточно сложных и неоднозначных путей развития экономики республики за более чем полувековой исторический период.

В то же время стремился наглядно показать исключительную роль общенационального лидера Гейдара Алиева в становлении и развитии Азербайджана. Собственно, его светлой памяти я и посвятил этот труд.

- Вне сомнений, своей цели вы достигли. Во всяком случае, наш знаменитый соотечественник – видный советский государственный деятель, крупный промышленник и управленец Николай Константинович Байбаков однозначно заявил: «Этапы большого пути» - необычный труд».

- Николай Константинович, говоря теплые слова о великом сыне Азербайджанского народа Гейдаре Алиеве, как экономист обращает внимание на мою книгу «Этапы большого пути. Экономика Азербайджана за полвека: реалии и перспективы». В своем отзыве на этот труд, опубликованный в газете «Бакинский рабочий» 14 августа 2004 г., как Вы уже подчеркнули, он пишет, «Этапы большого пути» есть необычный труд. Это аналитический экскурс в экономическое прошлое и настоящее Азербайджана. Есть взгляды и на будущее. И поэтому рекомендовать ее можно всем - от специалистов до учащихся.

Далее он пишет: **«…В книге прекрасно показан вклад Гейдара Алиева в формирование экономики Азербайджана начиная с 70-х годов по нынешнее время. Перелистывая страницы, присматриваясь к статистическим данным, наблюдаю поразительные скачки во всех отраслях республики. Повсеместно растет промышленность - создаются новые фабрики, заводы. В результате полностью изменился облик промышленной индустрии Азербайджана. Я был свидетелем того периода, когда Гейдар Алиев обоснованно и твердо осуществлял свою программу развития Азербайджана. Каждое его решение в этой области было глубоко обоснованно. Об этом много фактов в книге».**

- Не менее показательно и мнение профессоров В.Папавы и Э.Исмаилова: «По информативности, основательности многих положений и выводов книгу можно смело охарактеризовать как подлинно энциклопедический труд по проблемам экономического развития Азербайджана за последние полвека»

А в продолжение нашей беседы, пожалуйста, несколько слов и о вашем нашумевшем «Экономическом чуде» Китая». Чем привлекла эта тема?

- Пристально исследуя резкий скачок вверх экономики КНР, причем после ряда крупных внутриполитических потрясений – народных волнений и беспорядков, забастовок на заводах и фабриках, «культурной революции» и т.д., что не могло не сказаться на благосостоянии страны, сделал вывод, который я, как экономист, и предполагал: ничто не происходит «вдруг» или «внезапно». Экономический бум – не «чудо», в которое верят только невежи и лодыри, а логический результат реформирования промышленности, аграрного сектора, финансовой системы в соответствии с мировым опытом, практикой развития цивилизованных стран. Слепо копировать успех китайцев ни кому-либо, ни нам, безусловно, не стоит, но взять на вооружение некоторые принципы и аспекты такого экономического подъема, полагаю, было бы неплохо. В первую очередь то, как категорично и жестко китайцы защищают свои национальные интересы.

- Помимо уже упомянутых публикаций, вы взяли на себя сложнейшую и почетную задачу и, успешно ее реализовав, - издали 7-томную Большую экономическую энциклопедию, 5-томный научный обзор «Экономика Азербайджана за 100 лет».

Все опубликованные вами работы, безусловно, представляют большую ценность для азербайджанской экономической науки, истории страны и ее политики, но по-моему, следует особо выделить ваш поистине фундаментальный труд – выпущенную под вашим руководством 7-томную Большую экономическую энциклопедию. Видные азербайджанские учёные считают выход этой Энциклопедии в свет значимым событием для национальной науки и культуры.

- Необходимость подобного издания назрела давно, и, собственно, замысел о ней возник у меня с первых дней независимости нашей республики. И не только замысел – исподволь, буквально по строчке я много лет собирал материалы для Энциклопедии. Ведь речь шла не только об истолковании базовых и появившихся в последние десятилетия экономических понятий, надо было показать в ретроспективе, как экономические рычаги работают в Азербайджане, что для нас полезно и что не следовало было использовать. Ну и, конечно, только в наши дни, после обретения политической самостоятельности, стало возможно показать, сколько потерял Азербайджан в своем экономическом развитии из-за, мягко говоря, перекосов советской системы, не очень-то заботившейся о техническом прогрессе и благосостоянии населения в союзных республиках. А ведь Азербайджан по сравнению с другими так называемыми субъектами Союза имел значительную промышленную базу, не говоря уже о богатейших недрах, то есть обилии полезных и ископаемых, главным из которых является нефть, которая по сей день очень высоко ценится на мировом рынке.

Все это мне хотелось отразить в Большой экономической энциклопедии. В работе подробно рассматриваются этапы развития экономической науки в человеческом обществе, предпринимаются попытки оценить экономическую теорию и практику в целом и взгляды на их развитие известных ученых с точки зрения современного мира и национальных интересов. Для лучшего понимания сути экономических процессов и терминов, а также достоверности моих исследований и выводов в издании размещены более 1500 схем, таблиц, графиков и более 2000 иных иллюстраций. Большая экономическая энциклопедия – это не только настольная книга для специалистов, студентов профильных вузов, но и обширный научный источник для изысканий новых поколений экономистов. Отмечу, что при подготовке Энциклопедии были использованы экономические словари, статистические сборники развитых стран, интернет-ресурсы международных экономических, финансовых, банковских организаций.

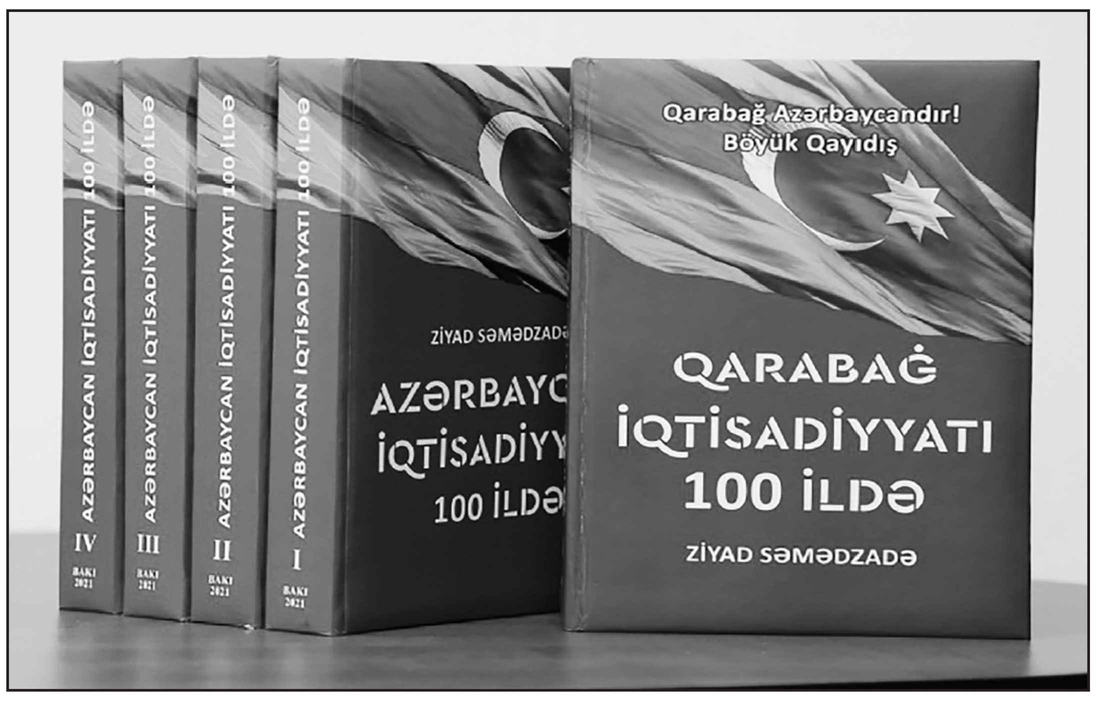

- Как мне кажется, Большая экономическая энциклопедия стала доминирующим трудом вашей научной деятельности, ее значимость по достоинству оценило все научное сообщество Азербайджана. Как отмечали академики Васим Мамедалиев и Акиф Мусаев, это издание свидетельствует о наличии в нашей стране интеллектуального потенциала мирового уровня, кроме того, оно, несомненно, сыграет важную роль в экономическом просвещении масс.

А в пятитомном научном обзоре «Экономика Азербайджана за 100 лет» речь идет уже исключительно об Азербайджане, описываются исследования научно-теоретических основ комплексной модели экономического развития нашей республики.

- Исследование, анализ истории экономического развития Азербайджана и передача наших достижений будущим поколениям представляется мне главной задачей всех современных учёных нашей страны. Великий лидер Гейдар Алиев неоднократно подчёркивал важность создания истории развития Азербайджана в XX веке и в годы независимости.

31 января 1997 года общенациональный лидер Гейдар Алиев, выступивший с речью на церемонии, посвященной 50-летию Академии наук Азербайджана, обратил особое внимание на важность обновления общественных и гуманитарных наук в соответствии с требованиями времени, а также призвал историков более объективно изучать правду о прошлом Азербайджана и подходить к этой сфере с особой чуткостью с точки зрения государственных интересов: «Сейчас мы должны сосредоточиться на работе по созданию истории нашего народа. История Азербайджана должна быть написана. Дело не в этом. Вина наших учёных и историков, а влияние общей идеологии того времени, или «История, написанная по заказу правительства, конечно, не может удовлетворить нас сейчас. Молодой человек, который учится в школе, должен знать, читать и изучать историю Азербайджана. Но он не может научиться этому по старым учебникам».

Как исследователь с более чем полувековым опытом научного и практического изучения современных проблем азербайджанской экономики, я взял на себя эту задачу. Смею надеяться и судя по высокой оценке ученых и специалистов, мне удалось ее выполнить.

Признаюсь, я доволен своей судьбой, и во многом благодаря тому, что в результате своего многолетнего упорного труда, наблюдений и научных исследований претворил в жизнь 5-томное издание «Экономика Азербайджана за 100 лет». Испытываю большую радость от того, что участвую в исполнении желания бессмертного Гейдара Алиева. Как исследователь, накапливавший опыт научного и практического изучения актуальных проблем академической экономики за более чем полувековой период, я взял на себя ответственность отразить историю развития нашей страны в XX веке.

- Ваши исследования по демографическому и экономическому развитию Карабаха, в том числе ее древнейшего города – Шуша, другие фундаментальные труды по экономике и социальной жизни нашей страны также отражают историю развития Азербайджана.

- Хочу отметить, что наши земли уже освобождены от 30-летней армянской оккупации, наша территориальная целостность обеспечена блестящей победой над армянским фашизмом. В настоящее время на этих землях в Карабахском и Восточно-Зангезурском экономических районах в рамках Государственной программы «Великое возвращение» ведутся масштабные строительно-восстановительные работы.

8 ноября 2020 года, обращаясь к народу по случаю освобождения Шуши от оккупации, Президент Ильхам Алиев сказал: «Сегодня я посетил могилу великого лидера Гейдара Алиева. В душе я сказал: «Я счастливый человек, что исполнил завещание отца»...

Можно с полной уверенностью сказать, что пройдут десятилетия, века, и непреходящие идеи Гейдара Алиева о будущем азербайджанского народа обеспечат ещё более качественное развитие нашего независимого государства и светлое будущее нашего народа.

- Буквально накануне вашего юбилея вышло в свет еще одно ваше монументальное творение – книга «Нефть Баку – ключ к Победе над фашизмом», посвященная 80-летию победы над фашистской Германией и огромная роль в ее достижении Азербайджана.

- Да, и это тоже мой давний замысел. Вот уже 80 лет, как День Победы неразрывной крепкой нитью связывает нынешнее поколение и поколение фронтовиков-победителей. Проходят годы, и сколько бы слов благодарности ни прозвучало, наше поколение всегда будет в вечном долгу перед ветеранами этой самой страшной и кровопролитной в истории человечества войны.

Я принадлежу к поколению, пережившему войну. Нас теперь называют старшим поколением. Все мои детские воспоминания пронизаны щемящей болью утраты беспечного счастья, присущего всем детям мира. Дети войны взрослеют быстро, и я четко представлял, что совсем рядом, за Кавказскими горами, идет война с кровожадным врагом и что моему родному Баку грозит огромная опасность. Я видел, как уходили на фронт родственники, соседи, как приходили в безутешные семьи страшные бумаги-похоронки. В то же время на моих глазах бакинцы, как на фронт, отправлялись в многодневные трудовые вахты на заводах и нефтяных промыслах. И, как на фронте, трудились самоотверженно, не щадя своей жизни. Азербайджан и прежде всего бакинские нефтяники внесли колоссальный и, к сожалению, до сих пор по достоинству неоцененный вклад в победу над гитлеровским фашизмом. И рассказать об этом, подтверждая каждое свое слово цифрами и фактами, я считал своим долгом. Подчеркну, что основатель современного Азербайджанского государства, общенациональный лидер Гейдар Алиев и его достойный политический преемник – Президент Ильхам Алиев всегда проявляли особое внимание к изучению, пропаганде и передаче будущим поколениям непростой, но тем не менее славной истории народов бывшего СССР и, разумеется, значимой роли в этом героическом наследии нашего, азербайджанского народа.

- Добрых слов в столь значимый юбилей много не бывает, а потому еще раз хочу процитировать доктора экономических наук Г.Попова: «Заслуга Самедзаде, безусловно, и в том, что ему удалось совместить широкий и глубокий, академический, подлинно энциклопедический подход к анализу исследуемых процессов с доступностью и наглядностью изложения, что высоко оценит читатель, все те, кому дорога судьба независимого Азербайджана. Он один из видных экономистов, с научной деятельностью которого неразрывно связано формирование, становление и развитие ряда ведущих направлений экономической науки в Азербайджанской Республике и за её пределами».

В заключение нашей чрезвычайно содержательной беседы не могу не сказать о еще одном вашем даровании. О нем упоминали и ваши друзья-коллеги на юбилейном заседании в Академии наук, но я представлю мнение музыканта-профессионала. И это, конечно, о ваших музыкальных талантах. Когда-то рассказала композитору Мусе Мирзоеву, с каким упоением вы слушаете мугам и как замечательно, на профессиональном уровне исполняете народные танцы.

И Муса муаллим, перебив меня, воскликнул: «Как, разве вы не знаете, что Зияд муаллим – человек, удивительно тонко чувствующий музыку?! Более того, он великолепно играет на таре».

Знаю, что у вас прекрасная семья, трое замечательных детей, внуки, и свободное время вы предпочитаете проводить с ними. Чем еще занимаетесь в свободное время?

- Что там внуки, у меня уже и правнуки. И действительно, нет для меня лучшего отдыха, чем в кругу семьи, под щебетанье и смех детей вести за чашкой душистого чая задушевные беседы со своими старыми, верными друзьями… Очень люблю музыку, спорт. По-моему, когда сочетаешь любимую работу, искусство, спорт и отдых с родными людьми, - это и есть счастье…

В эти дни вы получили огромное количество поздравлений и пожеланий. Позвольте и нам поздравить и пожелать вам оставаться таким же жизнерадостным, энергичным и мудрым, каким мы привыкли видеть вас!

- Спасибо за теплые пожелания.

Беседу вела Н.Рустамова

Qeyri-adi vergilər: necə sərf olunur?

"Hər kəs üzərinə düşən vergini ödəsə belə, gecəqonduları sökməyə, orada məktəb tikməyə pul çatmaz. Amma insanların İkinci Dünya müharibəsində xərclədiyi bütün pulları götürsək, planetdəki hər kəs üçün ev tikə və gecəqonduları əbədi olaraq yer üzündən silə bilərdik".

Jak Fresko (1916-2017).
Amerikalı sənaye mühəndisi

Vergi sistemi bəzi ölkələrdə artıq heç kimi təəccübləndirmir. İnsanlar əldə etdikləri gəlirlər üçün, daşınmaz əmlak və ya nəqliyyat üçün pul ödəməyə alışıblar. Bununla belə, planetin müxtəlif yerlərindən gələn bəzi vergilər, yumşaq desək, heyrətləndiricidir.

Yağış vergisi (Almaniya)

Bəli, yağış vergiyə səbəb ola bilər və bu, zarafat deyil. Almaniyada böyük binaların və ərazilərin sahiblərindən damlarından və ərazilərindən axıb gələn yağış sularının şəhərin leysan sularına axıdılması üçün dövlətə pul ödəmələri tələb olunur.

Verginin məqsədi drenaj sisteminin təmizlənməsi və saxlanması xərclərini kompensasiya etməkdir. Binanın dam sahəsi və ya ətrafdakı asfalt səthləri nə qədər böyükdürsə, vergi məbləği bir o qədər yüksəkdir.

Maraqlıdır ki, fərdi ev sahibləri pula qənaət etməyin ağıllı yolunu tapıblar. Onlar yağış sularını toplamaq üçün öz ərazilərində xüsusi qablar quraşdırırlar. Bununla da, bir şüşə qabın köməyi ilə təbii resurslara qənaət və ekoloji cəhətdən səmərəli istifadəyə nail olurlar.

Gips vergisi (Avstriya)

Avstriya dağları xizək idmanı üçün ideal yerdir. Kədərli olsa da, bu, bir həqiqətdir: xizəklər və snoubordlar olan yerdə qaçılmaz olaraq hər mövsümdə insanlar yıxılaraq müxtəlif növ zədə alırlar.

Xizək sürməyə gələn avstriyalılardan və turistlərdən xizək vergisi tələb olunur ki, yerli əhali bunu zarafatla "gips vergisi" adlandırır.

İdmançılardan və turistlərdən əldə edilən bu vergilər Avstriya səhiyyə sisteminin dəstəklənməsinə yönəldilir. Bu özünəməxsus "haqq" tez-tez yerli sakinləri və xüsusən əlavə qəpik ödəməyə öyrəşməyən turistləri təəccübləndirir.

Kölgə vergisi (İtaliya)

Venesiyada sahibkarlar kölgənin "zəbt etdiyi" ərazinin pulunu ödəməlidirlər. Xoşbəxtlikdən, bu, hamıya şamil edilmir: yalnız binaların birinci mərtəbələrindəki kafe və mağazaların sahibləri, bələdiyyə ərazisinə kölgə salan çətirlərdən və ya digər kölgələrdən istifadə edənlər bu vergini ödəməyə məcburdur. Təəccüblü deyil ki, kölgə vergisi dünyada ən qəribə vergilərdən biri hesab olunur.

Ödənişin məbləği kölgə salan strukturun ölçüsündən asılıdır. Bəzi sahibkarlar əlavə xərclərdən qaçmaq üçün hətta çətirdən də imtina edirlər. Ancaq əksəriyyəti hələ də ziyarətçilərin rahatlığı üçün pul ödəməyə razıdır. Bununla belə, potensial mənfəət müqayisə olunmayacaq dərəcədə böyükdür.

İş adamlarından hətta buludlu günlərdə belə ödəniş tələb olunduğunu eşidəndə vergi daha da qəribə görünür, halbuki belə günlərdə heç bir kölgədən söhbət gedə bilməz.

Plastik əməliyyat vergisi (ABŞ)

Amerikanın bəzi ştatlarında, məsələn, Nyu-Cersidə botoks vergisi adlanan vergi var. Bu vergi plastik əməliyyatlar, estetik prosedurlar və cavanlaşdırma prosedurları edən insanlar tərəfindən ödənilir.

Məqsəd plastik cərrahiyyə əməliyyatını ancaq imkanı olanlar üçün etməkdir. Toplanan vəsait tibbi xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilir.

Fastfud vergisi (Meksika)

2014-cü ildə Meksika şəkər istehlakını azaltmaq və vətəndaşlarının sağlamlığını yaxşılaşdırmaq məqsədilə zərərli qidalara və sərinləşdirici içkilərə vergi tətbiq edib. Bu ödəniş piylənmə və şəkərli diabetlə mübarizə kampaniyasının bir hissəsi hesab olunur.

Vergi tətbiq edildikdən sonra qazlı içkilərin satışı faktiki olaraq azaldı, yəni bu vergitutma həqiqətən, buna dəyərdi.

Televiziya vergisi
(Böyük Britaniya)

Evində televizoru olan britaniyalılardan televiziya lisenziyası kimi tanınan ödəniş tələb olunur. Gəlir BBC milli yayımının maliyyələşdirilməsinə sərf olunur.

Maraqlıdır ki, əgər Böyük Britaniya vətəndaşının televizoru varsa, lakin BBC kanallarına baxmırsa, vergi yenə də ödənilməlidir.

Lakin kimsə ümumiyyətlə televiziyadan istifadə etmirsə və bunun üçün sübut təqdim edərsə, əlavə ödənişdən azad ola bilər.

Gözəllik vergisi (Rumıniya)

Rumıniyada kosmetoloqlar, bərbərlər və digər gözəllik mütəxəssisləri fəaliyyətlərinə görə əlavə vergi ödəməlidirlər.

Rəsmi olaraq bu yalnız kiçik biznesə aid olsa da, dar istiqamət olduğuna görə vergi gözəllik vergisi adlanır. Bu məbləğ müştərinin çekinə əlavə olunur və xidmətlərin son dəyərini artırır.

Bayraq vergisi (İtaliya)

Milli rəmzlərdən bəzək kimi istifadə etmək istəyən hər kəs vergi ödəməlidir. Məsələn, yeməkxana sahibi zalı kiçik bir italyan bayrağı ilə bəzəmək istəsə, bunu pulsuz edə bilməyəcək.

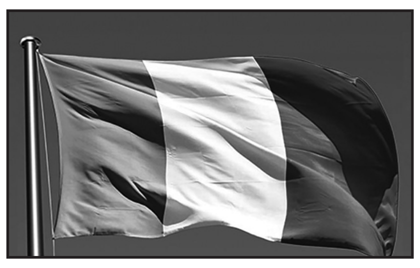

İtaliyanın üçrəngli dövlət bayrağının yanında Avropa İttifaqının bayrağını assanız, vergi daha da artacaq.

Rusiyada bu, yalnız o zaman müsbət qarşılanır ki, sahibkar ölkənin rəmzlərindən xeyirxah məqsədlər üçün istifadə etsin. Ancaq kafe açmaq üçün hələ də böyük xərclərdən qaçmaq mümkün deyil.

Tatu və pirsinq vergisi (ABŞ)

Arkanzas və ABŞ-nin bir sıra digər ştatları tatuirovka və pirsinqlərə vergi tətbiq ediblər. Bədəndə hər bir ponksiyon və yeni rəsm üçün xidmətin dəyərinin əlavə 6%-ni ödəməli olacaqsınız. Gəlir sağlamlıq proqramlarına gedir.

Belə kolleksiyaların əsas məqsədi gənclər arasında prosedurların populyarlığını azaltmaq və onları qeyri-peşəkar mütəxəssislərin əlindən qorumaqdır. Bütün döymə ustaları gigiyena qaydalarına düzgün əməl etmir, bu da vərəm, QİÇS və hepatitə yoluxma riskini artırır.

Amma bu vergilərin məbləği amerikalıları əsla qorxutmur: Statistikaya görə, hər üçüncü şəxsdə ən azı bir döymə var. Vergidən yayınmaq üçün isə qonşu dövlətlərdəki ustaların yanına gedirlər.

Ad vergisi (İsveç)

İnsanlar övladlarına hər cür ad qoyurlar: onlar körpələrə sevdikləri fantastik film personajlarının, şəhərlərin, avtomobil markalarının, cüt rəqəmlərin adını verirlər. Ad gözəldirsə, bu çox yaxşıdır, amma insanlar bəzən kreativ olmaq istəyir və bu, heç də övladın zövqüncə olmur.

İsveçdə həddindən artıq yaradıcı valideynlərin təxəyyülünü soyutmaq qərarına gəldilər və başqaları üçün tələffüz etmək çətin olan qəribə adlara vergilər tətbiq etdilər.

Yeganə problem odur ki, qadağan olunmuş və qəbuledilməz adların dəqiq siyahısı yoxdur, ona görə də bir az fərqlənmək istəyən demək olar ki, hər kəs vergi ödəyə bilər.

Bütün bu vergilər hakimiyyətin xəzinəni doldurmaq, bəzən də vətəndaşların davranışını dəyişmək cəhdi ilə nə qədər irəli gedəcəyini göstərir. Bu vergilərdən bəziləri gülüş doğurur, bəziləri isə narazılıq və çaşqınlıq hissi yaradır. Daha önəmlisi, onlar ölkələrin tarixi, mədəni və iqtisadi xüsusiyyətlərini əks etdirir.

(davamı var)

Hazırladı:
Yeganə Məmmədova

Ağdam şəhərinə azı 20 min nəfərin köçürülməsi planlaşdırılır

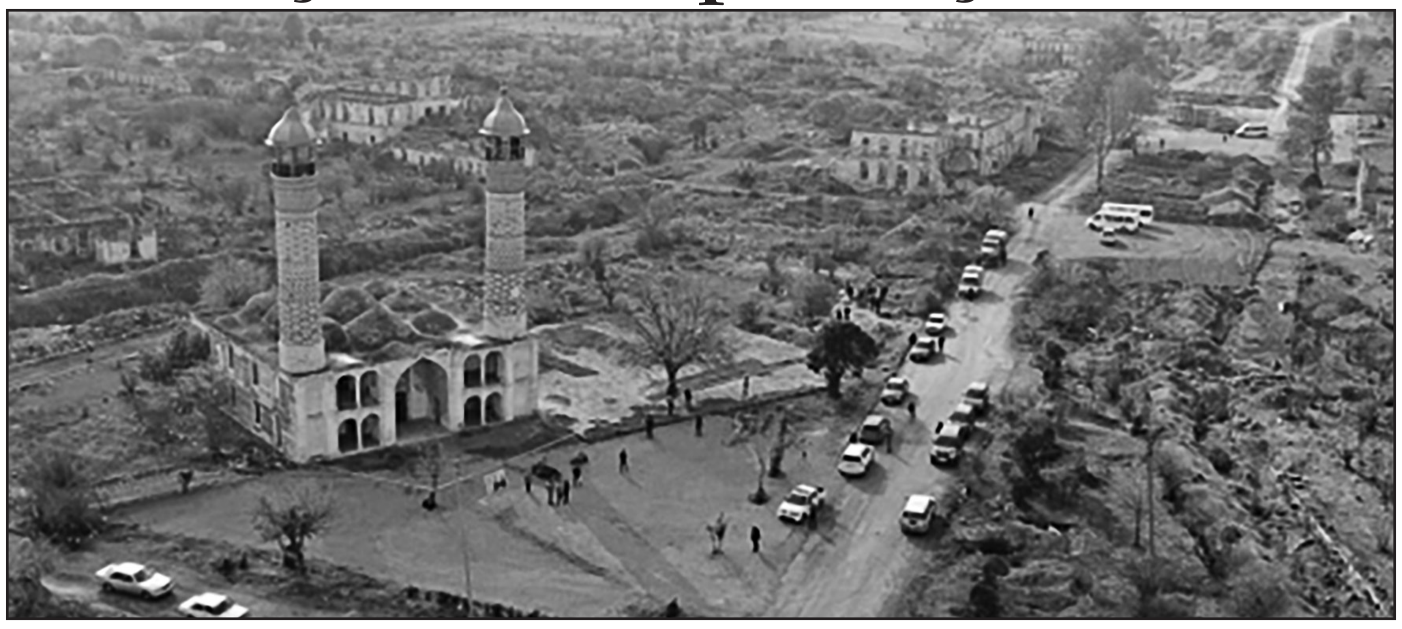

"Qayıdış" Proqramı çərçivəsində Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında bərpa-quruculuq işləri sürətlə davam edir. Nəzərdə tutulan qrafik üzrə əhalinin yaşayış məntəqələrinə köç etməsi üçün zəruri tədbirlər həyata keçirilir".

Bunu Ağdam, Füzuli və Xocavənd rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Emin Hüseynov Ağdam şəhərində jurnalistlərə müsahibəsində deyib.

E.Hüseynov bildirib ki, bu tədbirlər çərçivəsində Ağdam rayonunda Sarıcalı, Kəngərli və Xıdırlı kəndlərinin açılışı olub və sakinlərin doğma torpaqlarına köçü təmin edilib: "***Hazırda Kəngərli və Sarıcalı kəndlərində bu proses başa çatıb. Xıdırlı kəndində isə bu ay ilk 188 ailənin, növbəti iki ay ərzində isə müvafiq olaraq 195 və 390 ailənin köçü həyata keçiriləcək. Beləliklə, Ağdam rayonunda Dövlət Proqramı çərçivəsində nəzərdə tutulmuş 5 kənddən 3-də köç təmin edilmiş olacaq. Buna paralel olaraq, Baş Qərvənd və Eyvazxanbəyli kəndlərində tikinti işlərinə bu ay start veriləcək və ümid edirik ki, 2026-cı ilin sonunadək işlər yekunlaşacaq və əhalinin köçü təmin olunacaq***".

Azərbaycan elektrik enerjisinin ixracını kəskin artırır

Bu ilin yanvar-iyun aylarında Azərbaycan 709,9 mln. kVt-saat elektrik enerjisi ixrac edib, bu da ötən ilin müvafiq dövrünün göstəricisi ilə müqayisədə 59,9% çoxdur.

Bu barədə Energetika Nazirliyinin operativ məlumatlarına istinadən xəbər verilir.

Məlumatlara əsasən, hesabat dövründə Azərbaycan 81,1 kVt-saat elektrik enerjisi idxal edib, bu da illik müqayisədə 15,9% azdır.

Qeyd olunur ki, 2025-ci ilin birinci yarımili üzrə operativ məlumatlara əsasən, respublikada elektrik enerjisinin istehsalı 291,5 mln. kVt-saat, yəni 2,2% artaraq 13 849,3 mln. kVt-saat olub.

"Daşkəsən" dəmir filizi layihəsi üzrə əsas mərhələlərdən birinə start verildi

İyulun 11-də Çin Xalq Respublikasının paytaxtı Pekin şəhərində "AzerGold" QSC-nin törəmə cəmiyyəti – "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC və Çinin "Sinosteel Equipment & Engineering Co., Ltd" şirkəti arasında "Daşkəsən" dəmir filizi sahəsində istehsal zəncirinin qurulması üzrə əsas mərhələlərdən birinin icrasına dair müqavilə imzalanıb. Bank təminatlı texniki-iqtisadi əsaslandırma sənədinin hazırlanması üzrə müqaviləni "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC tərəfindən Baş direktor Ceyhun Əliyev, "Sinosteel Equipment & Engineering Co., Ltd" şirkəti tərəfindən Baş menecer Hua Guanglin imzalayıb.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə dəmir filizi yataqlarının öyrənilməsi və bu sahənin inkişaf etdirilməsi dövlət başçısının 1 sentyabr 2020-ci il tarixli Sərəncamına uyğun olaraq icra edilir. Sərəncamdan irəli gələn tapşırıqların icrası məqsədilə 2020-ci ildə "AzerGold" tərəfindən törəmə cəmiyyət qismində "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC təsis edilərək, fəaliyyətə başlayıb.

"Daşkəsən" dəmir filizi yataqları kompleksində istismar işlərinə ilk dəfə SSRİ dövründə başlanılıb. Ümumilikdə, 1954-1994 illər arasında burada istismarı ən əlverişli müəyyən edilən yataqda hasilat işləri və dəmir konsentratının istehsalı aparılıb, sonrakı dövrlərdə isə hasilat və istehsal fasilələrlə qismən həyata keçirilib. Sahədə filizlərin dəmir tərkibinin nisbətən aşağı olması, filizlərin yerin daha dərin qatlarında yerləşməsi, üstaçma əmsalının yüksəlməsi ilə nəticələndiyi, ölkənin birbaşa beynəlxalq sulara çıxışının olmadığından dolayı logistik xərclərin artması kimi amillər səbəbindən yataqda fəaliyyətin bərpa edilməsi cəhdləri uğursuz olub.

"Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC tərəfindən yatağın səmərəli və davamlı istismarının təmin edilməsi məqsədilə 2020-ci ildən etibarən burada geniş kəşfiyyat işləri aparılıb, mineral ehtiyatların beynəlxalq standartlara uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində yerin təkində olan ümumi ehtiyatlarda 70 milyon ton filiz kütləsinin artımı təsdiqlənərək 187.3 milyon ton təşkil edib.

Bundan əlavə, dəmir filizi konsentratının istehsalı üçün Zənginləşdirmə zavodu, zənginləşdirilmiş konsentratın emalı üçün Pellet zavodu, pelletdən yüksək dəmir tərkibli isti briketləşdirilmiş dəmirin (Hot Briquetted Iron - HBI) alınması üçün HBI zavodunun tikintisi olmaqla, yatağın iqtisadi səmərəliliyini təmin etmək üçün üçmərhələli istehsal zəncirinin qurulması qərara alınıb. Qeyd olunan zavodların və bu zavodlar arasında konsentratın nəqlinin təmin edilməsi üçün şlam boru kəmərinin ilkin layihələndirmə sənədləri hazırlanıb. Metallurji sınaqlar uğurla tamamlanıb, nəticədə "Daşkəsən" yataqlar qrupunun tarixində ilk dəfə laboratoriya şəraitində 69%-dək dəmir tərkibli konsentrat və 97%-dək metallizasiya ilə isti breketləşdirilmiş dəmirin istehsalına nail olunub. Əldə edilən məlumatlar əsasında beynəlxalq nüfuzlu məsləhətçi şirkətin cəlb edilməsi ilə həm texniki, həm də iqtisadi məqamları əhatə etməklə yenilənmiş icra strategiyası və müvafiq yol xəritəsi hazırlanaraq təsdiq edilib.

Görülən kompleks işlər və müfəssəl təhlillər "Daşkəsən" yataqlar qrupunun kommersiya baxımından səmərəli və davamlı şəkildə işlənməsini təmin etmək üçün beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq ətraflı bank təminatlı texniki-iqtisadi əsaslandırma sənədinin hazırlanmasına zəmin yaradıb. Belə ki, "Daşkəsən Dəmir Filiz" MMC tərəfindən 2024-cü ilin ortalarından etibarən bu sahədə ixtisaslaşmış bir sıra dünyamiqyaslı şirkətlərlə danışıqlar aparılıb, nəticədə, Çinin "Sinosteel Equipment & Engineering Co., Ltd" şirkəti ilə əməkdaşlığın qurulması qərara alınıb.

Ümumi dəyəri 2 450 000 ABŞ dolları olan müqavilə çərçivəsində 2 il ərzində hazırlanacaq texniki-iqtisadi əsaslandırma sənədi mədənin ən optimal iqtisadi və ekoloji yanaşmalarını əhatə edərək, layihənin maliyyələşdirilməsi üçün müvafiq institutlar, potensial investorlar və banklar qarşısında əsas istinad sənədi kimi çıxış edəcək. Sənəd iqtisadi səmərli filizlərin həcmi və uyğun texnoloji həlləri, tikinti və mühəndislik işlərini əhatə etməklə yatağın tammiqyaslı işlənməsi üçün növbəti mərhələlərə keçid etməyə imkan yaradacaq. Çin şirkəti ilə yanaşı, sənədin hazırlanmasının müxtəlif lokal komponentlərində müvafiq yerli podratçıların xidmətlərindən istifadə ediləcək.

Milli mətbuatımız - 150

Azərbaycan milli mətbuatının yaranmasından 150 il ötür. Milli mətbuat tariximizin səhifələrini vərəqlədikcə onun olduqca mürəkkəb, çətin, eyni zamanda, şərəfli bir yol keçdiyinin şahidi oluruq.

Milli mətbuatımız 19-cu əsrin II yarısında Azərbaycan həyatının tarixi salnaməsini yaratmaqla öz inkişaf yoluna başladı. Çar Rusiyasının müstəmləkəsi olan Azərbaycanda hələ 19-cu əsrin I yarısında milli və eyni zamanda, ümumbəşəri ideallarin təbliğatçıları olmuş A.Bakıxanov, M.F.Axundov kimi böyük mütəfəkkirlər və ictimai xadimlər tərəqqinin, inkişafın yeganə yolunu xalqın maariflənməsində, biliyə, savada yiyələnməsində görürdülər. O dövrdə xalqın gözünü aça biləcək, ona doğru yol göstərə biləcək yeganə vasitə, həqiqət carçısı qəzet nəşri idi. Xalqı qəflət yuxusundan oyatmaq, ətrafda baş verənlərdən xəbərdar etmək, düzü düz, əyrini əyri olaraq insanlara çatdırmaq vaxtı artıq yetişmişdi. Məhz bu zaman - 1875-ci il iyulun 22-də böyük maarifçi ziyalımız, təbiətşünas alim Həsən bəy Zərdabi ana dilində ilk mətbuat orqanı olan "Əkinçi" qəzetini nəşr etdirdi və özündən əvvəlki tərəqqipərvər insanların mütərəqqi arzu və istəklərini gerçəkləşdirdi. Çar Rusiyasıının Cənubi Qafqazda müsəlman əhalisinin savadlanmasına hər cür maneə yaratdığı bir zamanda bu işin reallaşması özü böyük cəsarət, milli qeyrət, təəssübkeşlik tələb edirdi.

1875-ci ildə dünyaya göz açan "Əkinçi"nin səpdiyi maarifçilik toxumlarının cücərtiləri tezliklə öz bəhrəsini verməkdə idi. Həsən bəy Zərdabinin və məsləkdaşlarının böyük çətinliklər və məhrumiyyətlərə sinə gərərək yaratdığı və inkişaf etdirdiyi "Əkinçi" qəzeti özündən sonra zəngin ənənələr qoydu. Onun ardı ilə "Ziyayi-Qafqaziyyə", "Kaspi", "Kəşkül", "Şərqi-rus", "Həyat", "İrşad", "Molla Nəsrəddin" və digər milli Azərbaycan nəşrləri yarandı. Həsən bəy Zərdabi, Mirzə Ələkbər Sabir, Seyid Əzim Şirvani, Cəlil Məmmədquluzadə, Əli Nəzmi, Ömər Faiq Nemanzadə, Məhəmməd ağa Şahtaxtlı, Abbas Səhhət, Əlimərdan bəy Topçubaşov, İsmayıl Qasprali və başqa saf əqidə, parlaq fikir carçıları dövrün eybəcərliklərini ifşa edərək millətin oyanışına böyük əzmlə çalışdılar, milli mətbuat tarixindəki fəaliyyəti dövründə hər zaman elmi, maarifçiliyi təbliğ etdilər, xalqın milli dirçəlişinə, mədəni tərəqqisinə çalışdılar, insanları müasirliyə, yeniliyə çağırdılar. Azərbaycan milli mətbuatının keçdiyi şərəfli yolda tez-tez süni maneələr, böyük çətinliklər meydana çıxmış, zaman-zaman qəzetlərin bağlanması, maarifçilərə qarşı hücumlar, təhdidlər, böyük təzyiqlər olmuşdur. Lakin azadlıq mücahidləri amallarından, əqidələrindən dönməmişlər, xalqın milli şüurunun formalaşmasına, işıqlı arzularının bir zamanlar reallaşacağına inanaraq var qüvvə ilə mübarizə aparmışlar.

Azərbaycan milli mətbuatı Xalq Cümhuriyyəti dövründə istiqlal carçısı kimi imperializmə, müstəmləkəçilik siyasətinə qarşı mübarizədə xüsusilə böyük rol oynamışdır. Yeni qurulmuş Cümhuriyyətin ictimai-siyasi, iqtisadi, mədəni həyatının mənzərəsi məhz milli mətbuatda öz əksini tapırdı. Azərbaycan ziyalılarının ən görkəmli nümayəndələri mətbuat vasitəsilə haqq sözünü xalqa çatdırır, milli oyanışı, açıq mübarizə aparmağın yollarını göstərirdilər.

AXC dövründə milli ideologiyanın inkişafında Üzeyir Hacıbəylinin, Ceyhun Hacıbəylinin, Əhməd bəy Ağaoğlunun, Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin, Nəsib bəy Yusifbəylinin, Əli bəy Hüseynzadənin, Məhəmməd Hadinin, Abdulla Şaiqin, Firudun bəy Köçərlinin, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin, Süleyman Sani Axundovun və başqalarının böyük xidmətləri olmuşdur.

Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycan mətbuatı keçmişin bir çox milli ənənələrini qoruyub saxlamış, yeniliklərə nail ola bilmiş, ölkənin ictimai-siyasi və mədəni həyatının ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir.

1991-ci ildə Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra milli mətbuatımız qarşısında yeni vəzifələr qoyuldu. Söz və məlumat azadlığı, hər kəsin sərbəst şəkildə informasiya almaq və yaymaq hüququ 1995-ci ildə qəbul edilmiş Konstitusiyada öz əksini tapdı. Ölkə rəhbərliyinin imzaladığı fərman və sərəncamlara əsasən mətbuatın maddi-texniki bazası, iqtisadi müstəqilliyi gücləndirildi, jurnalistlərin azad fəaliyyəti üçün əlverişli şəraitin təmin edilməsində böyük addımlar atıldı.

Hazırda Azərbaycan mətbuatı müasir cəmiyyət quruculuğunda, milli həmrəyliyin möhkəmləndirilməsində, milli mənəvi dəyərlərin qorunması və təbliğində daha böyük səylər göstərir. 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə çağdaş mətbuatımızın nümayəndələri böyük vətənpərvərlik və təəssübkeşliklə xalqımızın başına zaman-zaman gətirilən müsibətləri dünya ictimaiyyətinə çatdırmağı bacardılar. Ərazisinin 20 faizindən çoxunun 30 il işğal altında olduğu ölkəmizin haqq səsini beynəlxalq aləmə yaydılar.

Artıq müstəqil ölkəmizin azad mətbuatının nümayəndələri qarşısında yeni çağırışlar var. Dünyada qloballaşma və rəqəmsallaşmanın genişləndiyi, sosial şəbəkələrin gündəlik həyatımıza, məişətimizə daha çox nüfuz etdiyi bir vaxtda milli-mənəvi dəyərləri qoruyub saxlamaq və eyni zamanda, ümumbəşəri sosial tərəqqiyə qoşulmaq bugünkü mətbuatın və onun nümayəndələrinin üzərinə düşür. Bu gün mətbuatda sözünü demək imkanına malik olan hər bir vətəndaş bu işin böyük məsuliyyətini, bu yükün ağırlığını dərk edərək, cəmiyyətə obyektiv, qərəzsiz və vicdanla xidmət etməlidir.

Aytən Səmədzadə,
"İqtisadiyyat" qəzetinin
baş redaktoru

Sosial şəbəkələrdə şəxsi məlumatlarımızın toplanması və istifadəsi

Bəhruz Əliyev, İnformasiya Texnologiyaları üzrə mühəndis-tədqiqatçı, Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Təşkilatları Assosiasiyasının (AKTA) eksperti

Bizi nə gözləyir, nə etməliyik?

Müasir dövrdə insanların gündəlik həyatının ayrılmaz hissəsinə çevrilmiş sosial şəbəkələr (Facebook, Instagram, TikTok, X və s.) təkcə ünsiyyət vasitəsi deyil, həm də rəqəmsal məlumatların toplanması və analiz olunması mərkəzinə çevrilmişdir. Bu platformalar istifadəçilərin verdiyi və verdiyini hiss etmədiyi müxtəlif məlumatları toplayaraq müxtəlif məqsədlər üçün istifadə edirlər.

1. Şəxsi məlumat nədir və sosial şəbəkələr bunu necə toplayır?

Şəxsi məlumat – bir insanın kimliyini müəyyən edən və ya onu tanımağa imkan verən hər cür məlumatdır. Buraya ad, soyad, doğum tarixi, telefon nömrəsi, şəkillər, paylaşımlar, yer məlumatları və hətta maraq dairələri daxildir.

Sosial şəbəkələr bu məlumatları üç yolla toplayır:

- *İstifadəçinin özü tərəfindən daxil edilənlər (profil məlumatları, paylaşım, şərh);*
- *Passiv yolla toplananlar (IP ünvanı, cihaz növü, yer məlumatı);*
- *Davranış əsasında çıxarılan nəticələr (hansı postlara daha çox baxırsan, nəyi bəyənirsən).*

2. Bu məlumatlar niyə toplanır?

Toplanan şəxsi məlumatlar müxtəlif sahələrdə istifadə olunur. Əsas məqsədlər bunlardır:

- *Reklam məqsədi – istifadəçilərə onların maraqlarına uyğun məhsullar göstərmək;*
- *Məhsulun təkmilləşdirilməsi – istifadəçilərin davranışına əsasən yeni funksiya və ya dizayn dəyişiklikləri aparmaq;*
- *Təhlükəsizlik – saxta profillərin aşkarlanması, hesabların qorunması;*
- *Statistik analiz – istifadəçini anlamaq və kommersiya qərarları vermək.*

*Bu cür istifadə «alqoritmik profil çıxarılması» adlanır. Yəni istifadəçinin məlumatları əsasında onun "**rəqəmsal şəxsiyyəti**" yaradılır.*

3. Elmi və hüquqi baxış

Avropa İttifaqının Ümumi Məlumatların Qorunması Qaydası (GDPR) və bir çox digər ölkələrin qanunvericilikləri sosial şəbəkələrin bu məlumatları necə və nə məqsədlə istifadə edə biləcəyini hüquqi çərçivəyə salır. Bu qanunlara əsasən:

- Şəxsin razılığı olmadan məlumat toplanması qadağandır;
- İstifadəçi öz məlumatlarını görmək, dəyişmək və ya silmək hüququna malikdir;
- Platformalar istifadəçilərə **"məxfilik siyasəti"** təqdim etməlidirlər ki, bu sənəddə məlumatların necə istifadə edildiyi göstərilir.

4. Risklər və təhlükələr

Elmi cəhətdən şəxsi məlumatların qeyri-qanuni istifadəsi və ya sui-istifadəsi bir sıra sosial, psixoloji və hüquqi təhlükələr doğura bilər:

- *Şəxsi həyata müdaxilə – insanın özəl həyatı ilə bağlı məlumatlar onun icazəsi olmadan istifadə oluna bilər;*
- *Məlumat sızmaları – haker hücumları nəticəsində şəxsi məlumatlar üçüncü şəxslərin əlinə keçə bilər;*
- *Rəqəmsal manipulyasiya – məlumatlar əsasında fərdin psixoloji zəiflikləri müəyyən edilərək, insanlara təsir göstərilə bilər;*
- *Diskriminasiya – alqoritmlər müəyyən etnik və ya sosial qruplara qarşı ayrı-seçkilik edə bilər.*

5. İstifadəçi nə etməlidir? (Tövsiyələr)

- *Profilinizdə yalnız zəruri məlumatları paylaşın;*
- *İcazələrə diqqət yetirin – tətbiqlərin hansı məlumatları istifadə etdiyinə nəzarət edin;*
- *Güclü parollardan və iki faktorlu identifikasiyadan istifadə edin;*
- *Sosial şəbəkənin məxfilik ayarlarını mütəmadi olaraq yoxlayın;*
- *«Məni izləmə» funksiyasını aktivləşdirin və ya fərdi məlumatların istifadəsinə məhdudiyyətlər qoyun!*

2030-cu ilə qədər internetə qoşulan cihazların artım proqnozları barədə

Statista, Cisco Annual Internet Report, ITU kimi mənbələrin göstərdiyinə görə dünyada internetə qoşulan avadanlıqların gələcək proqnozları aşağıdakı kimi olacaq.

cədvəl 1

İl	Dünya əhalisi (təxmini)	İnternetə qoşulan cihazlar (milyard)	Adambaşına düşən cihaz sayı
2025	8,2 milyard	30 milyard	~3.7 cihaz
2030	8,5 milyard	50 milyard	~5.9 cihaz

Bəzi səbəbləri qeyd etmək olar:

5G texnologiyasının geniş yayılması

Sürətli, az gecikməli şəbəkə infrastrukturunun qurulması ilə daha çox cihaz real vaxtda qoşula biləcək.

IoT – Əşyaların interneti

Ağıllı ev sistemləri, sənaye avtomatlaşdırması, tibbi avadanlıqlar və nəqliyyat vasitələri getdikcə daha çox internetə inteqrasiya olunacaq.

Ağıllı şəhər və ağıllı cihazlar konsepti

Yol hərəkəti sistemləri, təhlükəsizlik kameraları, enerji sayğacları və digər infrastruktur avadanlıqları internetə qoşulacaq.

Elmi nəticə və qiymətləndirmə

- Bu proqnozlara əsasən, 2030-cu ilə qədər hər insan üçün orta hesabla 6-ya yaxın internetə qoşulan cihaz olacaq;
- Bu artım kiber təhlükəsizlik risklərini, şəbəkə yüklənməsini və məlumat axınını ciddi şəkildə artıracaq;
- Əlavə olaraq, data mərkəzlərinə olan tələbat, enerji istehlakı və şəxsi məlumatların qorunması məsələləri də daha kritik olacaq.

Texnologiya sürətlə inkişaf etdikcə – xüsusilə 5G, IoT və smart cihazlar dövründə – həm şəxsi məlumatların həcmi artır, həm də onların toplanması, istifadəsi və qorunması məsələləri daha kritik və həssas bir hal alır. Belə olan halda:

- ***İstifadəçi*** *– daha çox risklə qarşı-qarşıya qalır və daha çox fərqində olmalıdır.*
- ***Şirkət və təşkilatlar*** *– şəxsi məlumatlara daha ciddi və məsuliyyətli yanaşmalı, hüquqi və texniki müdafiə tədbirləri görməlidirlər.*
- ***Dövlət*** *– tənzimləmə, nəzarət və ictimai maarifləndirmə funksiyasını daha da gücləndirməlidir.*

Strateji risklər və çağırışlar

- *Adambaşına düşən cihaz sayı artır, bu da hücum səthini genişləndirir.*
- *İcazəsiz məlumat toplanması və yayılması halları artır və istifadəçilər bəzən öz hüquqlarını tanımırlar.*
- *Şirkətlər ya texniki cəhətdən hazırlıqsızdır, ya da məxfilik qanunlarına əməl etmir.*
- *Məlumat sızmaları və algoritmik manipulyasiya cəmiyyətə sosial, psixoloji və hüquqi təsirlər göstərə bilər.*

Əsas tövsiyələr

1. Texnoloji tərəqqi ilə yanaşı hüquqi və etik mexanizmlər də inkişaf etməlidir:

– Yəni təkcə texnologiyanın sürətinə yox, onun məsuliyyətli idarə olunmasına da diqqət yetirilməlidir.

2. İstifadəçilərin rəqəmsal savadlılığı artırılmalıdır:

– Hər bir insan məlumatının kimdə olduğunu, necə istifadə edildiyini və öz hüquqlarını bilməlidir.

3. Şəffaflıq və hesabatlılıq prinsipləri gücləndirilməlidir:

– Şirkətlər kimə, nə üçün, nə qədər məlumat toplayır və necə qoruyur – bunu açıq şəkildə izah etməlidir.

2030-cu ilə gedən yolda rəqəmsal imkanlar artdıqca, məlumat təhlükəsizliyi və şəxsi azadlıqların qorunması daha da həyati əhəmiyyət kəsb edəcək – texnologiyanın etik və hüquqi tənzimlənməsi isə bu balansın qoruyucusu olacaq.

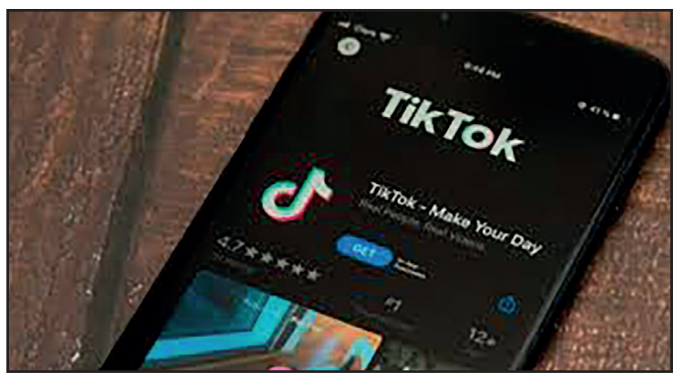

ABŞ-də inflyasiya 2.7%-dək sürətlənib

ABŞ Əmək Departamentinin məlumatına görə, ABŞ-də iyun ayında istehlak qiymətləri (CPI) illik müqayisədə 2.7% artıb. Qeyd edək ki, may ayında qiymət artımı tempi 2.4% təşkil edib.
ABŞ-də enerji qiymətləri keçən ay 7.9%, benzin isə 8.3% ucuzlaşıb. Ərzaq 3%, elektrik enerjisi 5.8%, nəqliyyat və tibb xidmətləri 3.4% artıb. Geyim qiymətləri 0.5% ucuzlaşıb. Yeni avtomobillərin qiymətləri 0.2%, işlənmiş avtomobillərin qiymətləri isə 2.8% artıb.
İyun ayında CPI indeksi analitiklərin gözlədiyi kimi əvvəlki ayla müqayisədə 0.3% artıb.
Federal Ehtiyatlar Sistemi (FED) pul siyasəti qərarlarında əsas amil olan istehlak qiymətlərinin inflyasiyası məlumatlarını yaxından izləyir. FED-in inflyasiya hədəfi 2%-dir. Bildirək ki, FED-in növbəti iclası iyulun 29-30-na planlaşdırılıb.

Avropada təbii qazın qiyməti düşüb

İyulun 15-də keçirilən hərraclar zamanı Avropada qazın 1 000 kubmetrinin qiyməti 426 ABŞ dollarına enib.
15 iyul tarixində TTF (Niderlandın "Title Transfer Facility"i Avropanın ən likvid virtual satış mərkəzi) indeksi üzrə avqust fyuçerslərinin qiyməti 426 dollar təşkil edib, bu da öncəki hesablama qiyməti (428,3 dollar) ilə müqayisədə 0,5% azdır.
Qeyd edək ki, 2020-ci il dekabrın 31-dən Trans-Adriatik boru kəməri (TAP) vasitəsilə Avropaya Azərbaycan qazının nəqlinə başlanılıb.

Aİ 18-ci anti-Rusiya sanksiyalar paketi ilə bağlı razılığa gələ bilməyib

Avropa İttifaqının (Aİ) xarici siyasət üzrə ali nümayəndəsi Kaya Kallas Slovakiyanın bugünkü Xarici Əlaqələr Şurasındakı mövqeyinə görə tərəflərin Rusiyaya qarşı 18-ci sanksiyalar paketi ilə bağlı razılığa gələ bilmədiklərini bildirib.
Bu barədə Avropa diplomatiyasının rəhbəri Şuranın iclasının yekunlarına dair mətbuat konfransında deyib.
"Biz çox yaxın idik, amma təəssüf ki, Rusiyaya qarşı 18-ci sanksiyalar paketini yekun olaraq təsdiq edə bilmədik. Slovakiya bundan imtina etdi. AK prezidenti ölkənin baş nazirinə onu maraqlandıran məsələlərdə ölkəyə dəstəyin necə təmin olunacağına dair təkliflərlə məktub göndərdi. İndi top Slovakiyadadır", - Kallas qeyd edib.

Rusiyada miqrantların xaricə pul köçürmələri məhdudlaşdırıla bilər

Rusiyada miqrantlara rəsmi maaşlarını aşan məbləğdə xaricə köçürmələrinin qadağan olunması təklif edilib. Köçürülən məbləğ maaşı keçərsə, gəlir mənbəyini təsdiqləyən bəyannamə təqdim olunmalıdır. Bu təklifi Rusiya Mərkəzi Bankına deputatlar Aleksey Neçayev, Sardana Aksentyeva və Vladimir Plyakin göndəriblər.
Onların sözlərinə görə, bu addım maliyyə əməliyyatlarında şəffaflığı və vergi daxilolmalarını artırmaq, kölgə iqtisadiyyatı ilə mübarizə aparmaq və iqtisadi təhlükəsizliyi təmin etmək məqsədi daşıyır.

ABŞ və NATO Ukraynaya silah tədarükü barədə razılığa gəlib

"ABŞ və NATO Avropanın hesabına Ukraynaya silah tədarük etmək barədə razılığa gəlib".
Bunu ABŞ Prezidenti Donald Tramp NATO Baş katibi Mark Rutte ilə Ağ Evdə görüşdə bildirib.
"Bu gün müqavilə bağladıq ki, biz onlara silah göndərəcəyik və onlar bunun üçün pul ödəyəcəklər. ABŞ heç bir ödəniş etməyəcək. Biz onu almırıq, amma biz istehsal edəcəyik və onlar bunun əvəzini ödəyəcəklər", - o qeyd edib.

Çində dünyanın ilk "ağıllı" gəmisi hazırlanıb

Çində hazırlanmış və avtonom naviqasiya, habelə ağıllı idarəetmə sistemləri ilə təchiz edilmiş "Tongji" adlı ilk intellektual tədqiqat gəmisi Şanxayda istismara verilib.
Bu barədə "China Daily" nəşrində məlumat dərc olunub.

Gəmi Şanxaydakı Tonji Universiteti adından Çin Dövlət Gəmiqayırma Korporasiyası tərəfindən inşa edilib və dənizdə elmi ekspedisiyalar aparmaq, sahil tikinti işlərini yerinə yetirmək, dənizçilik və mühəndislik ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün təcrübə keçmək üçün nəzərdə tutulub.
Mühəndislərin fikrincə, yeni kəşf dəniz geologiyası, biologiya, kimya və əlaqəli fənlər kimi sahələrdə tədqiqatların aparılması üçün çoxfunksiyalı üzən kompleksdir.
Elektrik reaktiv mühərriki olan gəmini sahildən uzaqdan idarə etmək mümkündür. O, açıq sularda avtonom naviqasiya və intellektual enerji idarəetmə sistemi ilə təchiz edilib. "Tongji" buz zonaları istisna olmaqla, demək olar ki, hər hansı bir okean bölgəsində hərəkət edə bilər.
Gəminin uzunluğu 81,5 metr, eni 15 metr, su çəkmə qabiliyyəti isə 6,9 metrdir. O, 30-u alim olmaqla 45 nəfəri qəbul edə bilir və sürəti saatda 27 kilometrə çatır. Avtonom diapazon 80 min dəniz milidir və suda uzunmüddətli avtonom qalma müddəti 35 günə qədərdir.

Aİ Trampın gömrük rüsumlarına cavab tədbirləri hazırlayıb

Avropa Komissiyası ABŞ-nin Aİ-yə tətbiq etməyə hazırlaşdığı gömrük rüsumlarına cavab tədbirləri hazırlayıb.
Bu barədə Avropa İttifaqının ticarət üzrə avrokomissarı Maroş Şefoviç Brüsseldə Aİ ticarət nazirlərinin toplantısından sonra keçirdiyi mətbuat konfransında danışıb.
Onun sözlərinə görə, Trampın elan etdiyi yeni gömrük rüsumlarına cavab olaraq Avropa Komissiyası Aİ üzv dövlətlərinə cavab rüsumların tətbiq olunacağı ABŞ mallarının siyahısını təqdim edib.
Siyahıda yer alan malların ümumilikdə 70 milyard avro həcmində olduğu bildirilir.
"Biz ABŞ-dən idxal olunan 70 milyard avro dəyərində malların siyahısını üzv ölkələrə təqdim etmişik", - deyə o bildirib.
Avrokomissarın sözlərinə görə, ABŞ mallarına qarşı yeni gömrük rüsumları 1 avqustadək tətbiq olunmayacaq.

Misin qiyməti rekord həddə çatıb

Donald Trampın 50% gömrük rüsumu haqqında danışmasından sonra misin qiyməti 17% artaraq tarixi ən yüksək səviyyəsinə çatıb.
Comex birjasında sentyabr ayı mis fyuçersləri çərşənbə axşamı 17,3% artaraq bir funt (0,453 kq) üçün 5,8955 dollara yüksəlib. Bu, 1988-ci ildən bəri ən böyük gündəlik bahalaşmadır.
Metal qiymətləri ABŞ Prezidenti Donald Trampın bu metalın idxalına 50% rüsum tətbiq etməyi planlaşdırdığını söylədikdən sonra yüksəlib.
ABŞ-nin ticarət naziri Hovard Lutnikin sözlərinə görə, mis idxalına gömrük tarifi iyulun sonu və ya avqustun əvvəlində tətbiq oluna bilər. Digər parametrlər, xüsusən də mümkün istisnalar və çatdırılma növləri kimi dəqiq vaxt hələ müəyyən edilməyib.
Mütəxəssislər mis qiymətlərinin daha da artacağını gözləyirlər, çünki ABŞ-dakı treyderlər

tətbiq olunan tariflər ərəfəsində bu metalı artıq aktiv şəkildə alırlar.
Bloomberg vurğulayır ki, tariflər tətbiq olunarsa, onlar ABŞ-ın bir çox sənayelərində daha yüksək xərclərə səbəb olacaq, çünki misdən hər yerdə - məişət elektronikası və avtomobillərdən tutmuş evlərin və məlumat mərkəzlərinin tikintisinə qədər istifadə olunur.

"ABŞ ilə danışıqlar yalnız əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərlə mümkün ola bilər"

İran parlamenti ABŞ ilə nüvə proqramı üzrə danışıqların yenidən başlaması üçün əvvəlcədən müəyyən edilmiş şərtlərin irəli sürülməsini vacib hesab edir.
AZƏRTAC xəbər verir ki, müvafiq tələb İran parlamentinin üzvlərinin bəyanatında yer alıb.
"ABŞ danışıqları İranı aldatmaq və İsrailin həyata keçirdiyi hücumu informasiya pərdəsi ilə ört-basdır etmək üçün aparıb. Bu səbəbdən danışıqları əvvəlki şərtlərlə aparmaq mümkün deyil. Danışıqlara yalnız əvvəlcədən irəli sürülən şərtlər yerinə yetirildikdən sonra başlamaq olar", - deyə bəyanatda bildirilir.
Qeyd edək ki, 2025-ci ilin aprelindən başlayaraq İran və ABŞ Tehranın nüvə proqramı ətrafında yaranan vəziyyətin həlli üçün dolayı danışıqlar aparırdılar. Tərəflər Omanın vasitəçiliyi ilə yeni razılaşma əldə etmək üçün bir neçə cəhd göstərib, lakin uranın zənginləşdirilməsi məsələsindəki fikir ayrılıqları səbəbindən proses dalana dirənib.
Danışıqların növbəti raundu iyunun 15-də Omanın paytaxtı Maskatda keçirilməli olsa da, ABŞ və İsrailin İrana qarşı həyata keçirdiyi hücumlar səbəbindən baş tutmayıb. Dialoqdan imtina etmədiyini bir daha bəyan edən Tehran bunun üçün ABŞ-dan təcavüzün təkrarlanmaması ilə bağlı zəmanət tələb edib.

Gümüşün qiyməti ən yüksək səviyyəyə çatıb

Gümüşün qiyməti 2011-ci ilin sentyabrından bəri ən yüksək səviyyəyə qalxıb.
Gümüş 1,6 faiz bahalaşaraq bir unsiyasının qiyməti 37,59 dollara çatıb ki, bu da 2011-ci ilin sentyabrından bəri ən yüksək səviyyədir.
ABŞ-nin gümüş idxalına gömrük rüsumu tətbiq edəcəyi ehtimalı fyuçers qiymətlərini artırıb. Gümüş bu il 27 faiz dəyər qazanaraq, bahalaşma sürətində qızılı geridə qoyub.

Razılıq əldə olunmasa, Rusiyaya sanksiyalar tətbiq ediləcək

"Qarşıdakı 50 gün ərzində Rusiya ilə razılıq əldə olunmasa, Vaşinqton Moskva əleyhinə gömrük rüsumları və digər sanksiyalar tətbiq etməyə hazır olacaq".
Bunu ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ağ Evdə jurnalistlərlə söhbət zamanı bildirib.
Prezident konkret hansı məhdudiyyətlərin tətbiq ediləcəyinə dair məlumat verməyib.

Tibbdə PR

Empatiya əsasında PR: Auditoriya ilə emosional bağ qurmaq dövrü

Müasir dövrdə ictimaiyyətlə əlaqələr (PR) sahəsində köklü dəyişikliklər baş verir. Əgər əvvəlki illərdə PR fəaliyyətinin əsas məqsədi sadəcə məlumat ötürmək, brend və ya təşkilat haqqında ictimaiyyətə informasiyanı çatdırmaq idisə, bu gün bu yanaşma yetərli sayılmır. Texnologiyanın, sosial medianın və insan davranışlarının sürətlə dəyişdiyi bir dövrdə artıq sadəcə məlumat vermək kifayət etmir. Müasir PR-in əsas vəzifəsi hədəf auditoriya ilə emosional bağ qurmaq, onların duyğularına toxunmaq və səmimi bir əlaqə yaratmaqdır.

Dilarə Zamanova, Mərkəzi Gömrük Hospitalının PR mütəxəssisi

Bu kontekstdə yeni və güclənən bir tendensiya ön plana çıxır – empatiya əsaslı PR. Bu yanaşma insanlara sadəcə istehlakçı və ya izləyici kimi deyil, duyğuları, dəyərləri və ehtiyacları olan fərdlər kimi yanaşmağı tələb edir. Empatiya əsaslı PR insanların hisslərini anlamaq, onların problemlərinə diqqətlə yanaşmaq və real ehtiyaclarına cavab vermək üzərində qurulub.

Artıq brendlər və tibb müəssisələri cəmiyyətə təsir göstərmək üçün yalnız məhsul və ya xidmətin üstünlüklərini izah etməklə kifayətlənmirlər. Onlar insanların gündəlik həyatlarına toxunan hekayələr danışır, sosial məsələlərə həssaslıq nümayiş etdirir və ictimai fayda yaradan layihələrə dəstək olurlar. Məhz bu cür yanaşmalar sayəsində brendlər auditoriyanın rəğbətini qazanır, güvən yaradır və uzunmüddətli münasibətlər qururlar.

Müasir PR artıq sadəcə informasiya ötürmək yox, empatiya, səmimiyyət və sosial məsuliyyət prinsiplərinə əsaslanan bir kommunikasiya sənətinə çevrilmişdir. Bu yanaşmanı mənimsəyən təşkilatlar təkcə daha uğurlu PR kampaniyaları aparmır, həm də daha dərin və davamlı ictimai etibar qazanırlar.

Empatiya nədir və ictimaiyyətlə əlaqələrdə (PR) onun rolu nədir?

Empatiya insanın qarşı tərəfin duyğularını, düşüncələrini və təcrübələrini anlamaq, onların iç dünyasına daxil olmaq və bu hissləri paylaşmaq bacarığıdır. Yəni, empatiya sadəcə başqalarının nə dediyini eşitmək deyil, onların nə hiss etdiyini dərk etmək, həmin hisslərə həssaslıqla yanaşmaq deməkdir. Bu, insanın özünü digərinin yerinə qoyaraq onun emosional vəziyyətini qəbul etməsi və onunla eyni duyğu aləminə daxil olması deməkdir.

İctimaiyyətlə əlaqələr sahəsində empatiyanın rolu isə xüsusilə önəmlidir. PR fəaliyyətinin məqsədi yalnız məlumat vermək deyil, həm də həmin məlumatı auditoriyaya uyğun, onların ehtiyaclarını və duyğularını nəzərə alaraq çatdırmaqdır. Bu baxımdan, empatiya PR mütəxəssislərinə aşağıdakı imkanları yaradır:

• Auditoriyanın duyğularını anlamaq: Hədəf kütlənin narahatlıqları, ümidləri, gözləntiləri və dəyərləri nələrdir? Onlar nədən qorxur, nəyə sevinir? PR fəaliyyətində bu suallara cavab tapmaq vacibdir.

• Mesajların doğru formalaşdırılması: Sadəcə "nə deməliyik" sualı ilə kifayətlənmək olmaz. Eyni dərəcədə əhəmiyyətli olan məsələ "mesajı necə çatdırmalıyıq?" sualıdır. Yəni, sözlərin tonu, üslubu, emosional rəngi auditoriyanın dilinə və ruh halına uyğun olmalıdır.

• Səmimi və inandırıcı kommunikasiya: Müasir dövrdə insanlar soyuq, mexaniki, standart press-relizlərdən və reklam dilindən beziblər. Onlar gerçək, anlayışlı və vicdanlı yanaşma gözləyirlər. Empatiya sayəsində PR mütəxəssisi bu cür səmimi dialoq qurmağa nail olur.

• Davamlı əlaqələr qurmaq: Auditoriya ilə emosional əlaqə uzunmüddətli güvən və bağlılıq yaradır. Bu isə brendin və ya təşkilatın reputasiyasını möhkəmləndirir.

Beləliklə, empatiya PR sahəsində müasir kommunikasiya strategiyalarının mərkəzində dayanır. Onun köməyi ilə yaradılan mesajlar insanlara toxunur, onların ehtiyaclarını əks etdirir və daha dərindən rezonans doğurur. Bu, həm də PR kampaniyalarının effektivliyini artırır, ictimaiyyətlə münasibətlərin keyfiyyətini yüksəldir.

(davamı gələn sayımızda)

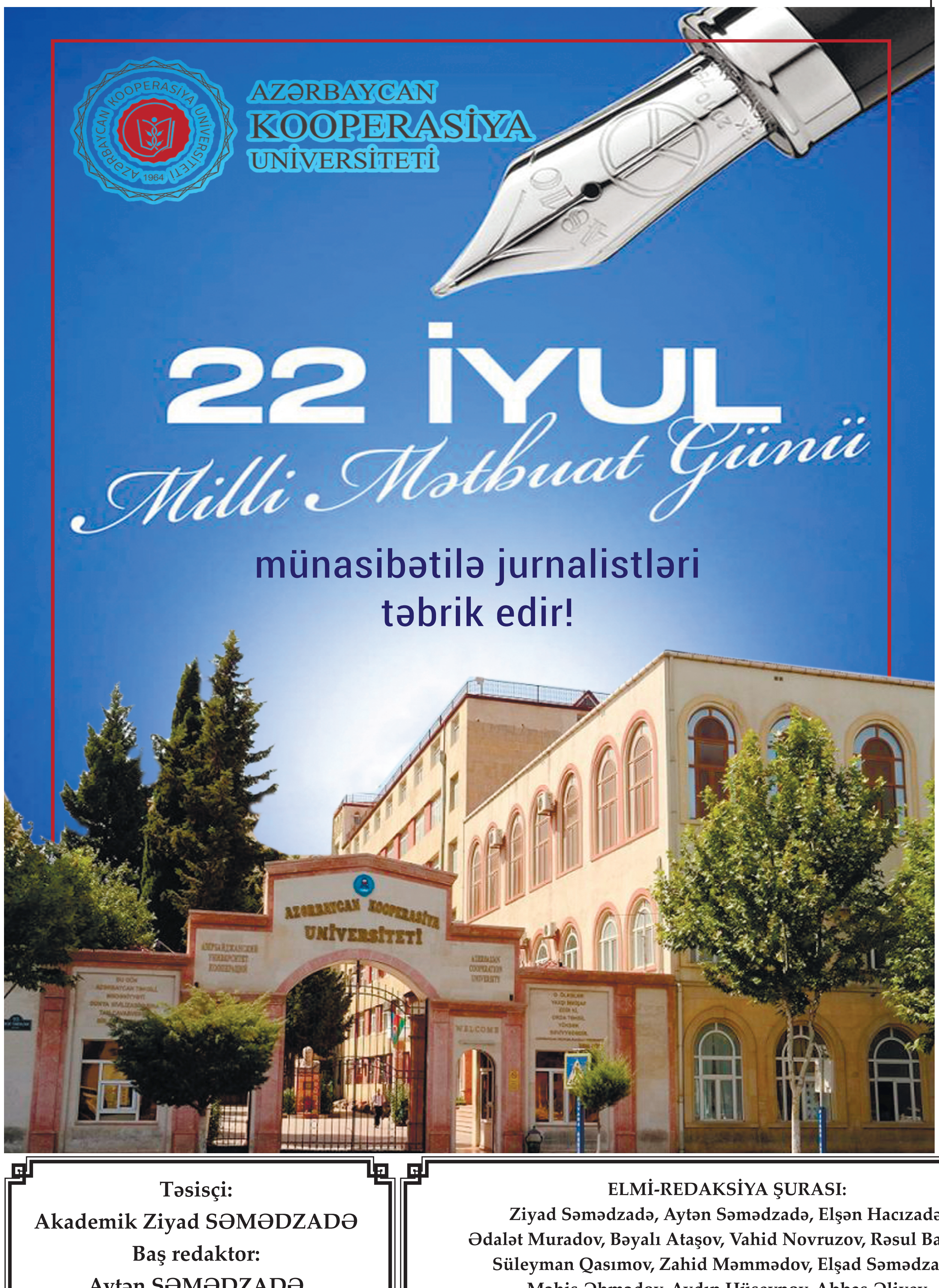

Yay mövsümündə ürək sağlamlığı: Nəyə diqqət etməliyik?

Yay mövsümündə havalar isinərkən insanlar tətil planları qurur, açıq hava fəallıqları artır. Lakin bu dövr ürək-damar xəstəliklərindən əziyyət çəkən insanlar üçün bir sıra risklərlə müşayiət oluna bilər. Ürək Assosiasiyaları və Kardiologiya Cəmiyyətləri kimi təşkilatlar hər il yay mövsümündə ürək xəstələri üçün xüsusi xəbərdarlıqlar yayımlayır. Belə ki, yüksək temperatur və rütubət ürək yüklənməsini artırır, bu da xüsusilə hipertoniya, koronar arteriya xəstəliyi, ürək çatışmazlığı və ritm pozuntuları olan insanlar üçün ciddi fəsadlara səbəb olur.

İstinin ürək ritmini və qan təzyiqini dəyişməsi səbəbindən yay mövsümü bəzi pasiyentlər üçün riskli dönəmə çevrilə bilər və hətta əvvəl heç problemi olmayan insanlarda belə ürək böhranları müşahidə edilir.

Elə buna görə də Mərkəzi Gömrük Hospitalının Kardiocərrahiyyə şöbəsinin rəisi, ürək-damar cərrahı Dr. Elməddin Əliyev məhz yay fəslində ürək xəstələrinin sağlamlığını necə qoruyacağı, nəyə diqqət etməli olduqları, dərman istifadəsi və qidalanma qaydaları, eləcə də faydalı tövsiyələr mövzusunda müsahibə verib.

- Elməddin həkim, yay aylarının qızmar günlərində ürək xəstələri nəyə diqqət etməlidirlər?

-Yay aylarında havaların kəskin şəkildə istiləşməsi, rütubətin artması və günəş radiasiyasının yüksəlməsi xüsusilə ürək-damar xəstəliyindən əziyyət çəkən insanlar üçün ciddi sağlamlıq riski yarada bilər. Belə ki, yüksək temperatur dövründə ürək çatışmazlığı, aritmiya, miokard infarktı və hətta qəfil ürək dayanması riski arta bilər. İsti hava bədənin termorequlyasiya sisteminə əlavə yük salır və ürək-damar sistemi bu yüklənməni kompensasiya etmək üçün daha çox çalışmalı olur. Nəticədə təzyiq dalğalanmaları, aritmiyalar, infarkt və hətta qəfil ürək dayanması riski artır.

-Yay aylarında ürək xəstələri hansı əsas məqamlara diqqət etməlidirlər?

- Susuzluğun qarşısını almaq. İsti hava ilə əlaqədar bədəndən normadan artıq maye və elektrolit itirilir. Bu isə qan təzyiqinin düşməsi, ürək ritminin pozulması, başgicəllənmə və halsızlığa səbəb ola bilər. Bu səbəbdən, gün ərzində ən azı 2–2.5 litr su qəbul etmək lazımdır. Ürək xəstələri üçün ən təhlükəsiz seçim duzsuz mineral su, təbii ayran və ya evdə hazırlanmış meyvə kompotlarıdır. Soyuq çaylar və enerji içkiləri aritmiyaya səbəb ola bilər.

Günəş altında uzun müddət qalmaqdan çəkinmək. Günəş şüalarının təsiri altında bədəndə damar genişlənməsi baş verir və bu, ürəyə düşən yükü artırır. Saat 11:00-dan 17:00-a qədər açıq havada uzun müddət qalmaq təhlükəlidir. Bununla bağlı, çölə çıxarkən açıq rəngli, nazik, nəfəs alan geyimlər geyinmək, gün eynəyi və baş örtüyü istifadə etmək, mümkün olduqca sərin və kölgəli mühitlərdə qalmaq vacibdir. Yayda ağır, yağlı yeməklər qan dövranını yavaşlatdığı üçün ürəyə əlavə yük yaradır.

Yay aylarında ürək-damar xəstələri qidalanmada duzsuz, yüngül, zülal və liflə zəngin qidalar yeməli, qızartma əvəzinə buğda, sobada və ya qaynadılmış yeməklərə üstünlük vermək daha faydalıdır.

- Dr. Elməddin Əliyev, yayda fiziki aktivlik ürək xəstələri üçün təhlükəlidirmi?

- Tamamilə hərəkətsiz qalmaq ürək xəstələri üçün doğru deyil. Lakin isti havalarda fiziki aktivlik diqqətlə seçilməlidir. İstidə yüksək nəbzli idmanlar əvəzinə, səhər və ya axşam saatlarında 20-30 dəqiqəlik yüngül gəzinti ürək üçün faydalıdır. Aktivlik zamanı nəfəs darlığı, başgicəllənmə və sinə ağrısı yaranarsa, dərhal dayandırılmalı və istirahət edilməlidir.

Tamamilə hərəkətsiz qalmaq ürək-damar xəstəlikləri olan insanlar üçün düzgün seçim deyil. Əksinə, müntəzəm, yüngül fiziki aktivlik qan dövranını yaxşılaşdırır, ürək əzələsini gücləndirir, təzyiqi sabitləşdirir və xolesterin səviyyəsini tənzimləyir. Lakin yay mövsümündə – xüsusilə havanın qızmar və rütubətli olduğu günlərdə – fiziki aktivlik planlı şəkildə həyata keçirilməlidir. İsti hava bədəndə damarların genişlənməsinə, tərləmə ilə maye və elektrolit itirilməsinə səbəb olur. Bu, ürək ritminin pozulması və təzyiq enməsi riskini artırır.

- Hansı aktivlik növləri uyğundur?

- Yay aylarında ürək xəstələri üçün yüksək templə edilən idman növləri (məsələn, qaçış, intensiv velosiped sürmə, ağırlıq qaldırma) tövsiyə olunmur.

Tövsiyə olunan fəaliyyətlər: 20-30 dəqiqəlik sürətli olmayan gəzinti, yüngül nəfəs məşqləri və yoqa, suda gəzinti (əgər suyun temperaturu uyğundursa), ev şəraitində ventilyasiya olunan otaqda yüngül idman.

Fiziki aktivlik zamanı aşağıdakı əlamətlər müşahidə olunarsa, fəaliyyət dərhal dayandırılmalı və istirahət edilməlidir: nəfəs darlığı və ya təngnəfəslik, başgicəllənmə və ya göz qaralması, sinə ağrısı və ya sıxılma hissi, rək döyüntüsünün çox sürətlənməsi, gücsüzlük və əzginlik hissi. Bu simptomlar ürəyin fəaliyyətində gərginlik və ya oksigen çatışmazlığının əlaməti ola bilər.

- Yay aylarında səyahət ürək xəstələri üçün risklidirmi?

- Əgər xəstə stabil vəziyyətdədirsə və düzgün planlama aparılıbsa, səyahət mümkündür. Amma uzun məsafəli uçuşlar, yüksək dağlıq ərazilər və çox isti bölgələr ürək xəstələri üçün təhlükəli ola bilər. Səyahət öncəsi həkimlə məsləhətləşmək, dərmanları yanında daşımaq və qəfil simptomlar üçün tədbir planı.

- Yay aylarında kondisionerdən istifadə ürək xəstələri üçün təhlükəlidirmi?

-Yüksək temperatur ürək fəaliyyətini ciddi şəkildə poza bildiyindən kondisioner sərinliyi bəzən həyati əhəmiyyət daşıya bilər. Lakin çox soyuq otaqda qalmaq və birdən-birə kəskin temperatur dəyişikliklərinə məruz qalmaq da ürəyə zərər verə bilər. Kondisioner istifadəsi zamanı otaq temperaturu 22-25°C arasında saxlanmalıdır. İsti hava ilə soyuq hava arasında kəskin keçidlər - məsələn, qızmar çöldən birdən-birə buz kimi sərin otağa daxil olmaq - təzyiqdə sıçrayış, damarlarda spazm və hətta angina simptomlarına səbəb ola bilər. Tədrici sərinləmə və yüngül geyimlərə üstünlük verilməlidir.

Yay ayları hər kəs üçün istirahət, yenilənmə və açıq havada fəaliyyət dövrü olsa da, ürək-damar xəstələri bu mövsümdə sağlamlıqlarına xüsusi həssaslıqla yanaşmalıdırlar. İstidən qorunmaq, düzgün qidalanmaq, dərman rejiminə ciddi əməl etmək, gündəlik təzyiq və nəbzi izləmək, eləcə də planlı fiziki aktivliyi həkim nəzarəti ilə həyata keçirmək, ürəyin yükünü azaldaraq komplikasiyaların qarşısını almağa kömək edir. Unutmayaq ki, sağlam ürək sağlam həyatın açarıdır. Özünüzü qoruyun, ehtiyatlı olun və hər zaman kardioloqla məsləhətləşmədən ciddi dəyişikliklərə getməyin. Yayın gözəlliyindən sağlam şəkildə zövq almaq hər bir insanın haqqıdır.

- Müsahibə üçün təşəkkür edirik.

Dilarə Zamanova,
Mərkəzi Gömrük Hospitalının PR üzrə mütəxəssisi

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Akademik Ziyad Səmədzadə polis polkovnik-leytenantı
ƏFLATUN HƏSƏNOVUN
vəfatından kədərləndiyini bildirir və mərhumun ailəsinə dərin hüznlə başsağlığı verir.

Akademik Ziyad Səmədzadə UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Professor Məhiş Əhmədov UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Professor Qabil Manafov UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Professor Arif Şəkərəliyev UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Professor Bəyalı Ataşov UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Elşad Səmədzadə UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verir.

Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və "İqtisadiyyat" qəzetinin kollektivi
UNEC-in professoru, iqtisad elmləri doktoru Ümüdvar Əliyevə oğlu
TURALIN
vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznlə başsağlığı verirlər

Təsisçi:
Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ
Baş redaktor:
Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:
Ziyad Səmədzadə, Aytən Səmədzadə, Elşən Hacızadə, Ədalət Muradov, Bəyalı Ataşov, Vahid Novruzov, Rəsul Balayev, Süleyman Qasımov, Zahid Məmmədov, Elşad Səmədzadə, Məhiş Əhmədov, Aydın Hüseynov, Abbas Əliyev

www.iqtisadiyyat.com

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq:
+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. "İQTİSADİYYAT" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnmiş, "Azərmedia" MMC mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 1500